



† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Crucea, semnul distinctiv al creștinilor

Sfântul Pavel, în Epistola către Galateni, nu găsește alt prilej de laudă decât Crucea Domnului nostru Iisus Hristos: „Iar mie să nu-mi fie a mă lăuda decât numai în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos” (Galateni 6, 14).

Prin jertfa Crucii lumea este mântuită. În convorbirea pe care o are Mântuitorul cu Nicodim, El subliniază acest adevăr: „Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 16). În slujba Utreniei spunem „că iată a venit prin Cruce bucurie la toată lumea; totdeauna binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea Lui, că răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a stricat”¹.

Că răscumpărarea noastră se face prin jertfa Crucii ne spune și Sfântul Pavel: „El a intrat o dată pentru totdeauna în Sfânta Sfintelor, nu cu sânge de țapi și de viței, ci cu însuși sângele Său, și a dobândit o veșnică răscumpărare” (Evrei 9, 12).

Sfinte Cruci, în viața noastră spirituală, îi dăm o atenție aparte, o venerăm. Sfânta Cruce este instrumentul binecuvântat al răscumpărării noastre. Dacă înainte ea era instrument de tortură și de groază, prin sângele dumnezeiesc ce a curs pe ea devine instrument de mântuire, obiect de cinstire, semn distinctiv și pricină de mândrie și de laudă pentru creștini. Îl cităm din nou pe Sfântul Pavel: „Cuvântul Crucii pentru cei ce pier este nebunie; iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu” (I Corinteni 1, 18).

De la începutul creștinismului s-a acordat un cult religios Sfintei Cruci, care ne aduce aminte de jertfa Domnului Hristos. Este adevărat că crucea originală, aceea pe care a fost răstignit Domnul Hristos, datorită împrejurărilor istorice dificile, va rămâne un timp dată uitării și îngropată sub temelile templului păgân al lui Adrian, dar a venit timpul ca ea să fie descoperită².

Apologeții creștini din vremea aceea, secolele II și III, justifică cinstirea Sfintei Cruci. Semnul ei era făcut pe frunte, așezat la intrarea în case, pe biserici și pe morminte. Arheologia ne arată că semnul Crucii era gravat pe obiecte, prezent în picturile bisericesti.

Devoțiunea față de Sfânta Cruce va crește odată cu secolul al IV-lea, mai ales datorită celor două evenimente ce au avut loc. Primul eveniment a fost apariția minunată pe cer a Sfintei Cruci pe vremea împăratului Constantin cel Mare. Un alt doilea eveniment a fost descoperirea Crucii originare de către Sfânta Elena³.

Sinodul VII ecumenic, completat de sinodul local din Constantinopol de la 869, formulează oficial doctrina exactă a Bisericii în ceea ce privește cultul Sfintei Cruci. Crucea este nelipsită din toate locurile scumpe evlaviei creștine: în biserici, în casele credincioșilor, la mormintele celor dragi, la răspântii. Troițele românești au frumusețea lor și valoare artistică.

Reforma religioasă din veacul al XVI-lea i-a determinat pe protestanți și pe neoprotestanți să fie reticenti față de Cruce. Observăm însă că, mai nou, Crucea este prezentă și pe bisericile lor. De ce? Pentru că Crucea este semnul distinctiv al creștinilor și pentru a nu fi confundați cu musulmanii sau alte religii.

Indiferența față de Cruce poate veni și din secularizarea unora și din lipsa de preocupări religioase. Și, neavând aceste preocupări, le este totuna dacă oamenii au evlavie față de Cruce sau nu. Versurile priceștii foarte cunoscute spun: „Cruce sfântă părăsită / Lângă margine de drum, / Coperișul tău se strică / Lângă creștinii de-acum”. Priceasna se termină însă optimist: „Dar credința mea îmi spune / Că mult nu va dăinui, / Printr-o tainică mînune / Crucea tot va birui”⁴.

Teologia Crucii o face Dogmatica, dar și cei cu dar de la Dumnezeu, prin versuri profunde, subliniază importanța ei. De exemplu, Traian Dorz versuiește: „Taină și Simbol și Jertfă, Stâncă de nezguduit, / Semn de teamă și putere, Steag în veci nebiruit. / Cheie care cele patru margini ale lumii-nchizi, / Brațul Milei și Dreptății care mântui sau ucizi, / Viu izvor al mântuirii pentru vii și pentru morți, / - Cruce, slavă cui te poartă, slavă Celui care-L porți”⁵.

Spuneam că priceasna străveche deplânge neglijarea Crucii. Dar nu numai Crucea, ci și alte simboluri sunt neglijate din cauza secularizării. Vă dau un exemplu: steagul Uniunii Europene. Întemeietorii s-au inspirat din Sfânta Scriptură, cartea Apocalipsei, capitolul 1, primul verset. Aici este vorba de Maica Domnului, înveșmântată cu soarele, luna era sub picioarele ei, și pe cap purta cunună de douăsprezece stele.

Steagul este albastru, culoarea Maicii Domnului, iar pe steag cunună din douăsprezece stele, cei doisprezece apostoli, simbolul perfecțiunii și al întregului. Nu e vorba de douăsprezece state. Steagul are un profund caracter creștin, iar Uniunea Europeană este pusă sub ocrotirea Maicii Domnului. Cine-și mai aduce aminte de aceste adevăruri într-o lume care se secularizează?

Și totuși Sfânta Cruce ne adună și ne unește în jurul lui Hristos Domnul. Pe bună dreptate versurile spun: „Sub Cruce ne strângem, / Cu Crucea ne-nchinăm, / Hristos ne conduce / Oricând îl urmăm”. Ne aducem aminte de toate acestea mereu, dar în mod deosebit la sărbătoarea „Înălțarea Sfintei Cruci” din 14 septembrie.

¹ Octoiul Mic, Sibiu, 1999, p. 37.

² Pr. prof. dr. Ene Braniște, *Liturgica Generală*, E.I.B.M.B.O.R., București, 1997, p. 209.

³ *Ibidem*, p. 211.

⁴ Culegere Pr. prof. Vasile Stanciu, *Cântați Domnului tot pământul*, Renașterea, Cluj, 2017, p. 163.

⁵ Traian Dorz, *Din cele mai frumoase Poezii*, Simeria, 2004, p. 101.

DIN SUMAR:

– Un principiu al buneia relaționări

– † PS BENEDICT BISTRITĂNEANUL.....(p. 3)

– Cronica unui eveniment al prieteniei -

ITO Timișoara 2023 – Pr. CORNEL COPREAN.....(p. 2)

– Despre cruce – EUGEN-ADRIAN TRUȚA.....(p. 3)

– Între Dumnezeu și neamul meu stă limba română

– HORIA BĂDESCU.....(p. 4)

– În preajma lui Dumnezeu – MENUȚ MAXIMINIAN.....(p. 5)

– Echipe redacționale și strategii comunicaționale la
Renașterea (1923-1950) – Pr. DRD. IOAN-ZOSIN JULA (p. 6)

– Pastorație și educație în perioada interbelică

în parohia ortodoxă română din

Mijloceni Bârgăului – PROF. MARIA HOLBURĂ.....(p. 8)

– Cum rămâne cu „sfârșitul istoriei”?

– PROF. UNIV. DR. MIRCEA GELU BUTA.....(p. 12)

Cronica unui eveniment al prieteniei – ITO Timișoara 2023

Pr. Cornel Coprean

Relegația Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, formată din peste 100 de tineri din cele două județe ale eparhiei, Cluj și Bistrița-Năsăud, a participat în perioada 31 august - 3 septembrie 2023, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, la Întâlnirea Internațională a Tinerilor Ortodocși (ITO) – Timișoara 2023, un proiect al Bisericii adresat tinerilor, derulat anul acesta sub motto-ul: „Voi sunteți prietenii Mei” (Ioan 15,14).

Întâlnirea de la Timișoara, eveniment de anvergură internațională și caracter panortodox, a reunit peste 3.500 de tineri cu vârsta cuprinsă între 16-35 de ani din toate eparhiile Patriarhiei Române, inclusiv din comunitățile românești din jurul țării și cele din diaspora, dar și tineri din Patriarhia Ecumenică, Patriarhia Alexandriei și a Întregii Africi, Patriarhia Antiohiei și a Întregului Orient, Patriarhia Ierusalimului, din Bisericele Ortodoxe ale Bulgariei, Georgiei, Greciei, Poloniei, Albaniei și din Biserica Ortodoxă a Ținuturilor Cehiei și Slovaciei.

Întâlnirea, aflată la cea de a 7-a ediție, succede celorlalte întâlniri internaționale ale tinerilor ortodocși organizate în Patriarhia Română, respectiv la Baia-Mare (2014), Cluj-Napoca (2015), București (2016), Iași (2017), Sibiu (2018) și Craiova (2019). Această întâlnire s-a consacrat încă de la început ca un eveniment al comuniunii, al armoniei, al bucuriei și al cultivării relațiilor interortodoxe, prin participarea grupurilor de tineri ortodocși la un program complex, cu manifestări duhovnicești, culturale, artistice, educative și recreative, care să ofere posibilitatea tinerilor să se întâlnească într-o atmosferă de dialog, prietenie, comuniune de credință, rugăciune, cântare, respect, bună cuviință și încredere.

Festivitatea de deschidere a Întâlnirii Tinerilor Ortodocși a avut loc joi seara, 31 august, în Parcul Rozelor din Timișoara în prezența Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, a ierarhilor din Mitropolia Banatului, a autorităților de stat, centrale și locale, a preoților coordonatori, a voluntarilor și a tinerilor participanți.

După Imnul României, interpretat de Corala bărbătească „Contrast” din Timișoara, Părintele Mitropolit Ioan, în calitate de gazdă, a adresat un cuvânt de bun venit participanților la această întâlnire, „Prietenii ai lui Hristos și ai Banatului”, numindu-i pe tineri „icoana vie de mâine a Bisericii lui Hristos”. A urmat slujba de Te-Deum oficiată de Preașfințitul Părinte Paisie Lugojanul și prezentarea delegațiilor de tineri participanți la ITO 2023. În continuare, în cuvântul rostit cu acest prilej, „Prietenia lui Dumnezeu cu oamenii este începutul fericii veșnice”, Părintele Patriarh Daniel a subliniat rolul Bisericii în viața tinerilor.

Au urmat mesajele autorităților de stat, centrale și locale. Ciprian Olinici, secretar de stat pentru Culte, a vorbit despre tinerețea eternă a creștinismului și a numit Biserica Ortodoxă cea mai activă și implicată instituție din societatea civilă românească. Apoi, Mihai Ritivoiu, prefectul de Timiș, Alin Nica, președintele Consiliului Județean Timiș, Dominic Fritz, primarul Timișoarei, și prof. univ. dr. Marilen Pirtea, membru în Consiliul Adunării Eparhiale și rector al Universității de Vest din Timișoara, au evidențiat importanța momentului, unul al renașterii speranței, încrederii, credinței și al prieteniei.

În a doua parte a ceremoniei de deschidere a fost cântat Imnul ITO și a fost adusă torța ITO, apoi au urmat mai multe momente artistice susținute de către Arhim. Nikodimos Kabarnos (Grecia), Corul „Solaris”, Corul „Contrast”, Fanfara de la Coștei (Serbia) și Corul Operei Naționale Române din Timișoara.

A doua zi a întâlnirii a debutat la Sala „Constantin Jude” (Olimpia) din Timișoara unde tinerii participanți au avut ocazia de a admira o frumoasă expoziție de icoane pe sticlă, sculpturi și costume tradiționale românești, rod al lucrării unor meșteri populari și creatori: iconarul Nicolae Muntean, Tezaur uman viu al României (Cugir-Timișoara); Maria Aiftincăi, rapsod popular (Arad); Marius Matei, colecționar de costum tradițional românesc din Banat (Timișoara); Liliana Ionașcu, creator de costum popular bănățean (Reșița). În continuare, Mitropolitul Ioachim de Bursa (Patriarhia Ecumenică) a transmis un mesaj ca reprezentant al Patriarhiei Ecumenice, Mitropolitul Naum de Ruse a citit mesajul Patriarhului Neofit al Bulgariei, iar Romeo Moșoiu a transmis mesajul Ministrului Educației, Ligia Deca.



Ziua de vineri a fost dedicată prelegerilor consacrate istoriei, culturii și spiritualității creștin-ortodoxe, susținute de către: acad. Ioan Aurel Pop, președintele Academiei Române, „Poporul român, depozitar al Occidentului Latin și al Orientului Bizantin”; pr. prof. univ. dr. Vasile Mihoc, „Voi sunteți prietenii Mei. Hristos – Prietenul cel bun al tinerilor”; prof. univ. dr. Petre Guran, „Intimitate și străvedere în Dumnezeiasca Liturghie”; pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană, „Ce înseamnă a fi prieten cu Dumnezeu?”; pr. prof. univ. dr. Bogdan Tătaru-Cazaban, „Prietenia în primele secole creștine”; prof. univ. dr. Adrian Lemeni, „Bucuria și libertatea vieții trăite în credință”. La finalul zilei, la Catedrala Mitropolitană din Timișoara, tinerii au putut participa la slujba de Priveghere și Sfânta Liturghie, săvârșite de părinți athoniți.

Prelegerile au continuat și în prima parte a zilei de sâmbătă și au vizat aspecte fundamentale ale antropologiei creștine: pr. prof. univ. dr. Vasile Mihoc, „Valoarea supremă a ființei umane. Elemente de antropologiei ortodoxă”; conf. univ. dr. Radu Țincu, „Drogurile – flagelul generației actuale”; comisar șef Laurențiu Dincă (Agenția Națională împotriva Traficului de Persoane, Centrul Regional Timișoara), „Traficul de persoane un fenomen în schimbare într-o societate în schimbare”; comisar șef Vasile Gavrilăscu, dr. Bogdan Gheorghe și psiholog Alina Neagoe (Agenția Națională Antidrog – Ministerul Afacerilor Interne), „Consumul de droguri – o problemă actuală în societatea românească și la nivel internațional”.

În a doua parte a zilei de sâmbătă a avut loc *Procesiunea Prieteniei*, pe traseul Bvd. Eroilor de la Tisa, Aleea F.C. Ripensia, Pasajul Michelangelo, str. Michelangelo, Bvd. Ion C. Brătianu, Piața Iancu Huniade (Muzeul Banatului), Opera Națională Română, Catedrala mitropolitană. Tinerii participanți la procesiune au îngenucheat în Piața Operei și au rostit rugăciunea „Tatăl nostru” în semn de omagiu față de eroii Revoluției din Decembrie 1989. Seara, tinerii au participat la slujba Vecerniei în parohiile orașului, unde au avut posibilitatea să dialogheze cu tinerii timișoreni.

Întâlnirea Internațională a Tinerilor Ortodocși s-a încheiat duminică, prin participarea la Sfânta Liturghie arhierescă în Catedrala Mitropolitană și predarea ștafetei delegației ITO București, gazda viitoarei ediții ITO din anul 2025, când se împlinesc 140 de ani de autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române (1885) și 100 de ani de la înființarea Patriarhiei Române (1925).

În acest an, orașul de pe Bega este și Capitală Culturală Europeană, iar evenimentele culturale asociate acestui titlu onorific au ca slogan un îndemn sugestiv: „Luminează orașul prin tine!”, cu scopul de a evidenția modul în care oamenii pot contribui la realizarea binelui comun, în comunitatea pe care o formează împreună, iar tinerii participanți la Întâlnirea Internațională a Tinerilor Ortodocși au reușit, preț de câteva zile, să lumineze capitala Banatului, dând mărturie de identitatea lor culturală, religioasă și națională. Este un motiv în plus de a privi cu încredere spre viitorul Bisericii care, prin tineri – partenerii de misiune ai Bisericii, poate face o misiune vizibilă și credibilă în lumea contemporană secularizată. Bucuria, creativitatea, curajul, energia sau entuziasmul tinereții pot aduce plus valoare în actul de propovăduire al Evangheliei lui Hristos și toate acestea conjugate cu dragostea și rugăciunea pot schimba această lume.

LISTA PAROHIILOR VACANTE – septembrie 2023

Posturi clericale categoria concurs:

1. Preot paroh la Parohia nou înființată Chinteni II, Protopopiatul Cluj I, 200 suflete, categoria a III-a.
2. Preot paroh la Parohia Dej I, Protopopiatul Dej, 3500 suflete, categoria I.
3. Preot paroh la Parohia „Sfântul Ilie” Bistrița, Protopopiatul Bistrița, 650 suflete, categoria a II-a.

Posturi clericale categoria numire:

1. Preot misionar la Protopopiatul Turda.
2. Preot paroh la Parohia Mănășturel, Protopopiatul Dej, 300 suflete, categoria a III-a.
3. Preot paroh la Parohia Vâlcelele, filia Antăș, Blidărești și Oșorhel, Protopopiatul Dej, 110 suflete, categoria a III-a.
4. Preot paroh la Parohia Viile Tecii, Protopopiatul Bistrița, 700 suflete, categoria a II-a.

Pentru posturile de la categoria examen se pot înscrie preoții cu vechime de minim cinci ani.

Pentru categoria numire se pot înscrie la interviu preoții cu vechime de cinci ani, precum și tinerii licențiați în teologie care au susținut examenul de capacitate. Interviuul va consta în susținerea a trei probe orale: predică, cateheză și liturghică.

Examenul se va desfășura după programa pentru parohiile de oraș.

Dosarele candidaților vor fi depuse în perioada 4 – 25 septembrie 2023, la biroul consilierului administrativ bisericesc.

Examenul și interviul vor avea loc în data de 28 septembrie 2023, ora 8⁰⁰.



ANUNȚ PRIVIND CURSURILE PENTRU FORMAREA CÂNTĂREȚILOR BISERICEȘTI 2023-2024



Înscriserile cursanților se va face în perioada 1 septembrie – 4 octombrie 2023, la Secretariatul Centrului Eparhial din Cluj-Napoca.

Modulul I: 7 octombrie 2023 – 16 decembrie 2023, în fiecare sâmbătă

Modulul II: 17 februarie 2024 – 27 aprilie 2024, în fiecare sâmbătă

Acte necesare pentru înscriere:

- Dosar plic
- Copie după certificatul de naștere; Copie după cartea de identitate
- Certificatul de botez
- Recomandarea din partea preotului paroh
- Cererea tip adresată IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei pentru obținerea binecuvântării (candidații din alte Eparhii vor aduce binecuvântarea ierarhului de care aparțin)
- Copia simplă după actele de studii
- Dosarul va fi depus personal la Secretariatul Centrului Eparhial
- Chitanța care face dovada achitării taxei de 600 de lei și care se va plăti la Casieria Arhiepiscopiei Clujului.

Consilier bisericesc
Pr. Cristian BACIU

Consilier Cultural
Pr. Cornel COPREAN

† BENEDICT Bistrițeanul

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Vadului, Feleacului și Clujului

Un principiu al unei bune relaționări

Așa cum suntem obișnuiți cu Sfântul Isaac Sirul, prin sentințele sale, vizează realități variate, de-a lungul unor niveluri de înțelegeri diferite și cu semnificații multiple. De data aceasta am ales un îndemn cu valoare de principiu în spațiul relațiilor interumane, ce poate fi lecturat într-o dublă accepțiune, în funcție de nivelul la care se aplică. Este vorba de modul în care ne raportăm la cel de lângă noi și, calitativ vorbind, locul pe care i-l oferim prin atitudinea noastră. Sfatul pe care Sfântul Isaac ni-l oferă are un evident caracter surprinzător, cel puțin la un primă lectură. Acesta afirmă: „Silește-te când te întâlnești cu aproapele tău să-l cinstești mai presus de măsura lui”.

Un astfel de sfat ar putea să fie parte din peisajul unei lumi nu departe de noi, unde interese diferite pot să genereze comportamente conjuncturale, artificial construite, vizând anumite câștiguri imediate din partea unor persoane de care ne condiționăm propriul itinerariu. Mai exact, în situația în care cineva ar avea de câștigat din partea unor oameni importanți, bine poziționați social sau financiar, cuvintele folosite în dialogul cu aceștia nu ar fi doar apreciative și elegante, ci, adeseori, agresiv augmentate, exagerat împodobite și, bineînțeles, făcând o sforțare de nesinceritate, pentru a le face plăcere celor cărora ne adresăm, scoțând în evidență calități și rezultate parțial reale, ba chiar închipuite. Se caută în această situație să se intre în grație, în așa fel încât să se obțină ceea ce se dorește. În cazul acesta atitudinea reverențioasă, grija și aprecierile depășesc „măsura” adresantului într-un mod vizibil și intenționat. Un astfel de context indică un comportament neonest și interesat.

În cazul Sfântului Isaac, semnificația sentinței sale merge într-o altă direcție, în consonanță cu o înțelegere duhovnicească adâncă, dar și cu predilecția sa pentru detalii și, mai ales, nuanțe. Socotesc că putem identifica două niveluri de înțelegere a acestei scurte fraze, care se completează. În același timp, îndoita semnificație trimite și la propria sa viziunea despre cuvânt, având două dimensiuni - materială și spirituală, într-o evoluție de la un înțeles exterior, material, la unul lăuntric, spiritual.

În această logică, vom spune că, atunci când ne apropiem de cineva, a fi generos în evidențierea calităților acestuia, a-i da întâietate și cinste cu plus de măsură, ne asigură crearea unui context favorabil în care să fim bine primiți, să ni se acorde atenție și importanță, având toate șansele unui dialog productiv și a unei relaționări, în general, cu deschideri generoase. Punctul de plecare, psihologic vorbind, într-o apropiere reușită de celălalt, este tocmai evidențierea, fie ea și exagerată, a unor însușiri, calități sau lucrări însemnate ale acestuia. Într-un caz și mai specific, atunci când este vorba de un om plin de sine, cu gesturi și comportamente de superioritate, o astfel de atitudine, adică a-l flata, fie și exagerat, a-i da cinste peste măsură și a-i evidenția reușitele, ne aduce pace dinspre acesta. Există o iubire de sine sănătoasă în această situație, de vreme ce, în alte condiții cineva ar putea suferi mult din partea unor persoane de

acest fel, care se hrănesc necesar din cinstea și aprecierile pe care le primesc din partea celor din jur, în ceea ce, în termeni actuali, se arată drept o formă de dependență de apreciere.

În continuare ne vom referi la cel de-al doilea nivel de înțelegere, care, într-un mod evident, este vizat de părintele filocalic. Este vorba de înțelesul duhovnicesc, lăuntric, care se desfășoară pe linia a ceea ce Sfântul Pavel numește „mințea lui Hristos” (1 Corinteni 2, 16). Atunci când Sfântul Isaac ne îndeamnă să oferim cinste celuilalt mai mare decât măsura lui ne revelează comportamentul specific unei viețuiri duhovnicești care-l așază pe om într-o înrudire cu Dumnezeu, determinându-i acest împrumut al „minții lui Hristos”, prin care îl vede pe cel de lângă el așa cum Însuși Hristos o face. Măsura omului este mult mai mare decât ceea ce se vede la timpul prezent, fie în legătură cu începutul, fie cu sfârșitul, adică cu trecutul sau cu viitorul. Ne vom referi, mai întâi, în legătură cu începutul, în sensul în care omul duhovnicesc, la fel ca și Dumnezeu, îl vede pe fratele său și pe om, în general, în forma lui originală, în paradigma creației - „toate erau bune foarte” (Facere 1, 31), ieșite din mâna lui Dumnezeu. El este chip al lui Dumnezeu, „dumnezeu” în mic și oglinda Acestuia. Așa se vede privind înspre trecut, atunci când omul a început să existe. De aici și cinstea mai mare decât măsura sa vizibilă la timpul prezent.

Cea de-a doua perspectivă, se desfășoară în perspectiva viitorului, în termeni tehnici, eshatologică. Adică omul este nu doar așa cum a fost la început, în sensul acestei întoarceri la starea originală, ci este, mai ales, așa cum poate să devină, în sensul deplinătății asemănării, în starea de sfințenie. Și în acest caz cinstea depășește măsura prezentului pentru că anunță profetic starea viitoare a omului nou, în viața cea nouă, în paradigma gândită de Dumnezeu. Omul eshatologic

în existența Împărăției. Este vorba în ambele situații de icoana omului frumos, gândit și văzut de Dumnezeu și, de aici, într-un împrumut de logică, apreciat într-un mod similar de către omul duhovnicesc. Măsura adevărată a omului este asemănarea cu Modelul său. În această perspectivă se justifică și se acceptă orice „prisos de măsură”.

Voi mai face în partea finală și un adaos ce ține de o atitudine vădit ascetică, specifică părintelui siriac și tradiției filocalice, în general. Cinstea oferită celuilalt, mai ales peste măsură, este argumentată de experiența smereniei, care îl așază pe adresant într-o poziție secundară față de rolul principal pe care îl ocupă aproapele, considerat însăși viața noastră, pe modelul „ca el să crească, iar eu să mă micșorez” (Ioan 3, 30). Este chipul dragostei, care mereu dă prioritate, care le vede pe toate bune și care se uimește în fața tainei fratelui, a celui de lângă. În această înțelegere se validează atât comportamental, cât și teologic, argumentarea acestei sentințe.

În sinteză, a-i da cinste peste măsură lui celuilalt de lângă aduce pace în sufletul celui care o face, de vreme ce îl așază pe unul ca acesta în starea cea mai firească a smereniei, prin care se aseamănă cu Dumnezeu cel smerit, Care, El Însuși, îl cinstește nemăsurat pe om. Iar, pe de altă parte, îl descoperă pe om în ceea ce acesta ar putea să fie, în identitatea gândită de Dumnezeu, în forma lui maximă de devenire, care mereu indică un mai sus, mai mare, mai mult, „peste măsură” lui de acum.

Despre cruce

Eugen-Adrian Truța



rucea nu este spectacolul autorității nerostite, ci este cheia oferită umanității de către Dumnezeu. Ea comprimă vizual mesajul că îmbrățișarea suferinței conduce prin moarte către viață. În sine, dispunerea perpendiculară a doi vectori poate fi dezvoltată hermeneutic în diferite direcții, însă crucea nu e un cumul de interpretări sau înțelepciuni standardizate.

Crucea a rămas în istoria lumii ca semn distinctiv al creștinilor, înglobând noțiuni de identitate și salvare spirituală în epoci nedispuse la perorații sau sublimări intelectuale. Crucea concentrează adevărul că Dumnezeu-Omul, în persoana lui Iisus Hristos, a murit pentru noi oamenii. Textul scripturistic este fără echivoc: „Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 16). Sacrificiul făcut de Dumnezeu pentru om este cea mai înaltă formă de dragoste arătată de dumnezeire către creatura Sa. Acest adevăr atât de nobil nu a fost, nu este și nu va fi egalat de nicio altă doctrină religioasă deoarece este în egală măsură scandalos și necredibil ca Cel Care a creat universul și existența, adică Atotbunul, Atotputernicul și Atotștiutorul, să poată muri pentru făptura Sa luând chip de om (Filipeni 2, 6-8); însă scandalul credinței a învins nu prin ineditul mesajului, ci prin puterea acestuia întrucât mesajul este Însuși Dumnezeu. „Căci cuvântul Crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu” (1 Corinteni 1, 18).

Mesajul Celui care S-a lăsat răstignit „la plinirea vremii” (Galateni 4, 4-5), împlinind profețiile din Vechiul Testament, este simplu și firesc: „Iisus i-a zis: Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine” (Ioan 14, 6). Forța acestui mesaj a fost probată prin sacrificiul suprem: acela de a muri. Iisus Hristos nu a murit pentru o idee sau pentru ca Persoana Sa să dobândească credibilitate într-o atmosferă tensionată și revendicată de diverși profeți sau eroi ai zilei, ci Hristos a murit pentru ca noi, prin moartea noastră închinată Lui, să descoperim viața veșnică. Hristos a deschis porțile eternității fericite prin Persoana Sa. „Cel ce va crede și se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi” (Marcu 16, 16).

De aceea, oamenii sfinți și sfințiți ai lui Dumnezeu rezumă: *crucea este dragostea lui Dumnezeu*. Nu s-a întâmplat ca un stăpân al universului să împărtășească un adevăr parțial sau o fericire ambulantă, ci realmente ne-a dat totul, El care este *Dumnezeul Dumnezilor* (genitivul acesta e formă de superlativ, nu politeism inconștient). De aici, lecția fiecărei zile: a oferi înseamnă a te oferi, a da înseamnă a te da. Iisus Hristos este Mântuitorul (Salvatorul) nostru, pentru că din dragoste pentru noi S-a dat pe Sine morții ca noi să primim viața. Diateza reflexivă de mai sus nu are de-a face cu interpretări halucinant-conspirative.

Crucea poate părea semnul unor greutăți inerente al traiului zilnic, dar „să cunoaștem întru cunoștință multă, că nu cunoaștem. Căci zice marele Vasile, dacă n-a gustat cineva din cunoștință, nu știe de câte este lipsit”. Ceea ce se întâmplă în jurul cuvântului cruce este voia lui Dumnezeu care se dezvoltă după rațiuni insondabile și doar deschiderea noastră liberă comportă o lectură salvatoare a existenței. A înțelege lumea de pe pozițiile răzvrătirii sau refuzului total nu a adus niciodată serenitatea înțelegerii și salvarea personală. Asta nu înseamnă transformarea crucii în discurs demoralizant, fatidic, destinal, obtuz și laș. Dimpotrivă, crucea este semnul unui curaj interior care practică antrenamentul dobândirii virtuților într-o epopee personală în care căderile, compromisurile, greșelile și păcatele nu lipsesc defel. A vedea în cruce dragostea înseamnă un tonus al credinței în Hristos în numele căreia uităm să ne contabilizăm virtuțile și care regăsește în nevrednicia proprie resursele unei continue răstigniri. Atâta timp cât, conștient sau inconștient, ducem în noi valoarea propriei persoane nu putem spune că am interiorizat crucea și am descoperit dragostea. Acest lung traseu sinuos ne chinuie uneori prin superficialitate și autoreferențialitate. Paradoxal, a duce crucea este adevărul celor care nu fac din asta o virtute, chiar tăcută și nedeclarată.

Crucea nu este un stindard în numele căruia putem acționa haotic și nestingheriți, autoritarist și violent. De-a lungul istoriei, asocierile militare și politice au privat crucea de adevărul evanghelic și au cernit istoria acesteia: de la crucificări la cotropiri și războaie sfinte. A lupta în numele crucii nu mai are de-a face cu Hristos, ci cu justificarea.

Așadar, să consimțim că una din luptele indirecte pentru cruce se învârtă în jurul numelui de creștin și a validării credinței prin dragostea pentru fiecare neînțelegere umană. *Crucea este dragoste*.

¹ Petru Damaschin, *Învățăături duhovnicești în Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăța, lumina și desăvârși*, vol. V, traducere, introducere și note de pr. prof. Dumitru Stăniloae, E.I.B.M.O., București, 1976, p. 172.

Între Dumnezeu și neamul meu stă limba română*

Horia Bădescu

Am afirmat adesea, parafrazându-l pe Petre Țuțea, că între noi și Dumnezeu stă limba română, Cuvântul, cel prin care toate s-au făcut și care ne-a fost dat pentru a înțelege cursul lumii, devenirea Ființei și devenirea noastră întru aceasta. Limba e aceea care ne dă acel „sentiment românesc al ființei” despre care scria Noica. Ea ne structurează modul de a ne racorda firea la ființă și de a o primi pe aceasta în firea noastră, și ne arată căile de acces către acest tărâm închis sub peceți greu, dacă nu imposibil de ridicat. Iar aceste căi nu sunt în afara limbii, fiindcă nu știm îndeajuns dacă limba e după firea noastră sau firea noastră e după limba noastră dar știm că una vorbește despre cealaltă, că una o exprimă pe cealaltă și că ele, dimpreună, dau un sens de viațuire, un sentiment, nici mai bun, nici mai rău decât al altora, însă doar al nostru, asupra felului în care ființăm. Era îndreptățit Eminescu să afirme că „nu noi suntem stăpânii limbii, ci limba este stăpâna noastră”, iar Laurențiu Ulici, cu umoru-i cunoscut: „Grav este că dumneavoastră chiar credeți că vorbiți limba română și nici nu vă trece prin cap, poate niciunui, că de fapt sunteți vorbiți de limba română. Limba română este mult mai inteligentă decât românii”.

Mai presus de orice, suntem români în măsura în care suntem ai limbii române. Scriam cândva că instinctul este memoria cărnii, așa cum Dumnezeu este memoria sufletului. Ei bine, din această perspectivă, limba este memoria identității unui popor. Ea conține tot ceea ce îl particularizează pe acesta, toate acele aplecări interioare care-l așază într-o matrice unică - nici superioară, nici inferioară - în tabelul elementelor care constituie umanitatea. Alecsandri încă scria: „Limba este tezaurul cel mai prețios pe care-l moștenesc copiii de la părinți, depozitul cel mai sacru lăsat de generațiile trecute și care merită să fie păstrat cu sfințenie de generațiile ce-l primesc. Ea este cartea de noblețe, (cartea noastră de boierie, cum o numea Caragiale), testimoniul de naționalitate al unui neam; semnul caracteristic prin care membrii aceleiași familii se recunosc în marea diversitate a popoarelor din lume, lanțul tainic ce-i leagă împreună și-i face a se numi frați, altarul împrejurul căruia toți se adună cu inimi iubitoare și cu simțirea de devotament unii către alții”.

Iar la un veac după el lăcrima îndureratului Grigore Vieru: „În aceeași limbă / Toată lumea plânge, / În aceeași limbă / Râde un pământ. / Ci doar în limba ta / Durerea poți s-o mângâi, / Iar bucuria / S-o preschimbi în cânt. / În limba ta / Ți-e dor de mama, / Și vinul e mai vin, / Și prânzul e mai prânz. / Și doar în limba ta / Poți râde singur, / Și doar în limba ta / Te poți opri din plâns. / Iar când nu poți / Nici plânge și nici râde, / Când nu poți mângâia / Și nici cânta, / Cu-al tău pământ, / Cu cerul tău în față, / Tu taci atuncea / Tot în limba ta”.

Lumea mea este limba mea, și limba mea este lumea mea, am putea spune, parafrazându-l pe Wittgenstein. Însă și mai adevărat este că limba mea este ființa mea. Iar ființa mea cea mai din adâncă, ființa mea ca popor, este patria mea. Poate tocmai de aceea cel care încearcă să ucidă un popor încearcă să-i ucidă mai întâi limba. Pentru ea și prin ea pentru identitate și libertate s-au luptat românii de-a lungul secolelor. Prin ea și-au ținut firea, cu firea ei. Prin ea și pe ea ne-au lăsat-o moștenire înaintașii.

În fața ei, a perenității acestei patrii nevăzute, în pofida tuturor vicisitudinilor istoriei, a tuturor agresiunilor, a tuturor împilărilor, s-au uimit străinii, cei de bunăcredință, de la Bonfini, secretarul marelui rege Matei Corvin: „Coloniile și Legiunile romane, copleșite de Barbari țin încă limba romană și, ca să nu o piardă, cu totul, atât de tare se luptă, încât se pare că nu s’au bătut atât pentru ținerea vieții cât pentru neatingerea limbii”, la părintele literaturii germane, Martin Opitz, îndrăgostitul de valahii transilvani la începutul veacului al 17-lea, autorul tulburătorului poem „Zlatna, cumpăna dorului”: „Și totuși limba voastră prin timp a

străbătut, / E dulce cum e mierea și-mi place s-o ascult! / Prin ce miracol însă și cum a biruit / Avea limba voastră, pe drept rămân uimit! / Din sacral grai al gintei, Italii n-au păstrat - / Nici Spania - nici Galii din cât le-a fost lăsat; / De un târziu aseamăn roman au la tulpină / Valaha-și are nimbul miracol din latină. / Chiar albele căsuțe cu șită învelite / Și prag de piatră albă cu duh meșteșugite / Vorbesc de acele datini străvechi ce nu se schimbă / Cum nici credința voastră în moștenita limbă.”, ori la poetul și diplomatul spaniol Ramon de Bastera, martor al Marii Uniri: „La Unire, România nu a fost doar, nici nu era important, o adunare de teritorii, ci o fuziune de oameni înfrății prin afinități comune, care se numeau în toate ținuturile români. În consecință nu a fost necesară pregătirea unui nume inventat pentru a desemna țara unită. România a fost pe placul tuturor fiilor și regiunilor. Unitatea națională exista latent și odată cu ea cuvântul care o simboliza”.

Această unitate latentă prezentă în provinciile locuite de români, această protopatrie, a fost limba. „Limba sfântă, limba vechilor cazanii”, căci limba aparține transcendentului, a cărților religioase, a călugărilor învățați trimiși de domnia Moldovei și Țării Românești, să-i reamintim aici pe Ștefan, pe Rareș, pe Brâncoveanu, a donațiilor însemnate și a ctitoriilor acestora în obiditele ținuturi transilvane. Acolo unde bisericile valahilor schismatici erau distruse cu tunurile, acolo unde nu existau școli, acolo unde acești robi, nerecunoscuți ca națiune, nu aveau drept de cetate și nici de judecată dreaptă. Până și în secolul al XIX-lea „La Sibiu nici măcar episcopul ortodox nu poate avea o casă a lui proprie, darmită un simplu particular valah”, cum scria Moise Nicoară, primul român transilvan cu studii universitare - pribegit în lume ca și Gheorghe Lazăr, Inochentie Micu-Klein ori Șincai, ori episcopul Maior cel arestuit la Muncaci -, într-o petiție adresată, în 1847, sultanului Abdul Medgid.

Tocmai de aceea Mihai Viteazul, întregitorul, instituise în primele diete ținute la Alba Iulia judecarea iobagilor români după aceleași legi care se aplicau celor maghiari ori secui și ridicase limba română în rang cu cele ale semnatarilor acelei ticăloase Unio Trio Nationum. Avea acela pe care unii intelectuali subțiri ai locului îl consideră un condotier conștiință de neam au ba? Tocmai de aceea s-a nevoit a căra cărți peste chianțurile și prăpăstiile Făgărașilor Badea Cârțan, sfânt asin al românității transilvane. De aceea Take Ionescu ministru al Instrucțiunii Publice și al Cultelor în 1894, alocă din bugetul Regatului României 190.000 lei aur pentru școlile, revistele și bisericile din Transilvania.

Astfel s-a ținut în hotarele ei nevăzute patria cea adevărată, limba noastră cea română. Marea Unire a fost victoria ei. Iar una dintre cele mai mari realizări ale viețuirii împreună a fost pentru românii transilvani ridicare deplină în strălucire a acestei patrii mereu primejduite. Iată ce nota în jurnalul său Liviu Rebreanu la început de veac douăzeci: „Românește știam, dar atât de puțin, încât mi-a fost rușine, când o familie de români din vechiul regat mi-a ieșit înainte cu voioșie să-mi vorbească, pe puntea unui vapor, pe Dunăre, în Ungaria, aflând că sunt român”. Ca și Slavici, după stabilirea în țară în 1908, va învăța româna ca pe orice limbă străină, căci scrie el: „Mi-am dat seama că nu voi putea niciodată scrie românește fără o adâncire a limbii noastre, fără o revenire la izvoarele ei cele mai curate. Și am luat pe Creangă. Am înțeles foarte puțin. Am vrut să-l citesc pe Caragiale dar n-am putut înțelege nimic. Am reînvățat limba românească, așa cum înveți orice altă limbă, vorbind și scriind în caiete cu teme și extrase”. Iar în 1920 Rebreanu publica „Ion” și în 1922 „Pădurea spânzuraților”!

Ei, patriei noastre întru ființă, limbii române îi suntem datori. Pe ea, aflată astăzi în suferință nu din cauza altora, ca înainte de 1918, ci din cauza nimiciei noastre, trebu-

ie s-o apărăm. Fiindcă fără de ea, nu doar ai ființei noastre nu mai suntem, ci nici ai acestui pământ! Eu sunt bolnav de limba română! Eu nu pot accepta degradarea ei, batjocorirea ei, martirizarea ei de către semidoctii și neșcoliiții de care e plină contemporaneitatea, de la vlădică până la opincă. Nu pot accepta să mi se urâtească limba, la a cărei armonie au trudit înaintașii, fiindcă, parafrazându-l pe regretatul Radu Beligan care spunea „Dacă te iei de Caragiale, te iei de mama!”, dacă te iei de limba română, te iei de mama! Nu pot accepta, fiindcă dacă nu ne sunt de ajuns cele spuse de ai noștri despre frumusețea și armonia ei, și, iată, astăzi nu ne mai sunt de ajuns pentru că nu vin de la curți mai luminate, să ascultăm ce zicea, acum aproape șase decenii, un imens poet chilian, Pablo Neruda, laureat al premiului Nobel, despre puternica, magnifica, electrizanta limbă română, care a absorbit și a dat statut de romanitate tuturor aluviunilor istoriei: „Limba română, rudă de sânge cu limba noastră, conține o rodnicie de care noi nu ne bucurăm: ungherele ei slave. În aceste unghere ne pierdem pasul, ne uităm când în sus, când în jos, și până la urmă ne agățăm de franceză pentru a nu rămâne în întuneric. Însă limba română, departe de a fi o castiliană oblică, își scoate lirismul electric din aluviunile ideomatice vărsate de-a lungul vremii în România. Fermă și plină de splendoare e limba română și poetică prin excelență... Cu Tristan Tzara, Ilarie Voronca și alții, care și-au scris opera în franceză, România a contribuit de o manieră caracteristică, la pasiunea-i universalistă. Știm că Enescu sau Caragiale au depășit granițele limbii, fiind prețuiți și comentați pretutindeni.

Însă România a avut mereu un glas care a ajuns în concertul lumii pornind de la străzile sau din munții ei... Românii nu au plecat în Franța ca să imite, ci pentru a-i învăța pe alții. Aceasta a fost participarea românească la creația universală”.

Nu pot accepta ura cu care este însemnată rostirea noastră, și odată cu ea limba și existența noastră. Starea limbii exprimă cu exactitate starea națiunii. Și dacă, așa cum spuneam, firea noastră e după limba noastră, acest clivaj tragic ar trebui să ne îngrijoreze pe toți. Fiindcă popoarele, ca și păsările, nu doar se cunosc după limba lor, ci și pier pre limba lor! Cu decenii în urmă, scriam despre o asemenea tragedie petrecută undeva, între va-

lurile reci ale Mării Nordului și zborul goelanzilor, acolo unde o limbă, helgolandeza, era pe cale să moară. Spuneam atunci că limbile, aceste entități ale rostirii prin care popoarele își mărturisesc trecerea lor pe pământ, poartă în ele triumful divin al axelor semantice fără de care edificiul rostirii e imposibil și prin care ceva se delimitează de neant, cele trei verbe prin care omul și tot ceea ce ține de el se așază în univers: *a trăi*, *a muri* și, între ele, magnifică *cezură*, *a iubi*. Nu cunoscusem până atunci vreo limbă scoasă în afara trinității acesteia, pentru că întregul univers, cu văzutele și nevăzutele lui se constituie pe temelia terțului. Dar iată că, spre stupefacția mea, în limba aceea, helgolandeza, care se pregătea să moară, nu exista cuvântul *iubire*, iar folclorul helgolandez era singurul din lume fără cântece de dragoste! Am trăit atunci sentimentul acut al aberației. Iar ceea ce m-a uluit a fost nu faptul dispariției ei, ci acela de a fi existat!

Sper ca limba română, care poartă în ea atâtea iubire, să nu sucumbe asaltului urii și indiferenței și să dea mereu măsura felului nostru de-a fi, iar acesta să-și afle măsura după seninul ei, nu după bâiguiala acelora care o târăsc în mlaștina care le bălțește în suflet! Ajuțați-o să fie în rostul și slava rostirii ei. Îmbolnăviți-vă de ea, de suferirile ei! Fiți bolnavi de limba română, ca să rămâneți sănătoși în firea și starea Domniilor Voastre! Fiindcă fără de ea, nu doar ai ființei noastre nu mai suntem, ci nici ai acestui pământ!



Țărănci în biserică, pictură în ulei de Camil Ressu (1880-1962).

* Acest text a fost lecturat de către autor în cadrul seriei de Conferințe culturale organizate de parohia Sfânta Treime din Cluj-Napoca, în seara zilei de 25 mai, anul curent.

În preajma lui Dumnezeu

Menuț Maximilian

Mereu dorim să fim înconjurați de dragostea celor pe care-i iubim. Atenția noastră se îndreaptă întotdeauna spre ei, iar bucuria este cu atât mai mare cu cât dragostea lor se întoarce spre noi. Purțăm în dreptul inimii fotografia celor dragi. Ce bine ar fi dacă am ține la suflet și icoana Tatălui Ceresc. „Istoria omului fericit începe cu petrecerea „în preajma lui Dumnezeu”, scrie în volumul *Năvalnicii împărăției*, apărut la Editura Renașterea, părintele Episcop Benedict Bistrițeanul. Sunt adunate aici texte dedicate personalităților Vechiului Testament ce, căutând pe Dumnezeu, au descoperit împărăția veșnică.

La începutul lumii, Creatorul l-a făcut pe om după chipul și asemănarea Sa, trăind „ca doi prieteni” până la apariția străinului, cel care a adus și starea de deznădejde, de nefericire. Atitudinea lui Adam, din Grădina Raiului, va schimba paradigma fericirii, pentru regăsirea raiului omul trebuind să mărturisească păcatul, tot Dumnezeu fiind cel care a venit în întâmpinarea lui, iertându-l.

„Mereu am fost fascinat de oamenii lui Dumnezeu din mijlocul poporului ales care, cu o forță exterioară, l-au căutat, l-au cercetat, l-au dorit pe Dumnezeu și chiar s-au luptat cu El în credință, în mijlocire, în descoperire, dar și în deznădejde, împăcat în lepădare și, mai ales, în pocăință și în dragoste. Aceștia se înscriu în rândul celor fierbinți de la sfârșitul vremurilor, bine primiți de către Dumnezeu care dobândesc, prin asalt, Împărăția”, spune Episcopul Benedict în prefața cărții. Despre această chemare spre cele sfinte vorbește părintele-episcop, despre curajoșii întru Hristos care au făcut un legământ cu veșnicia. Primul dintre aceștia este Patriarhul Avraam, „primitorul de Dumnezeu”, cel care este pomenit în Sfânta Scriptură de 318 ori și care este pomenit de Însuși Dumnezeu: „Eu sunt Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov? Dumnezeu nu este un Dumnezeu al celor morți, ci al celor vii” (Matei 22, 32). La venerabila vârstă de 75 ani, Avraam este chemat să pornească o nouă eră a omului, un nou început pentru care „era nevoie de curaj, aproape nebunesc, și încredere pe măsură”. „Prietenul lui Dumnezeu” (Iacov 2, 23), urmează, fără a se îndoii, calea Lui, de aici și sintagma „Sânul lui Avraam” (Luca 16, 23) care ne duce cu gândul la siguranță, încredere și iubire pentru Dumnezeu.

Eseurile Episcopului Benedict reliefează, într-o scriere caldă, duhovnicească, dar în același timp cu mare încărcătură teologică, fapt ce oglindește și lecturile aprofundate, modul în care înaintașii noștri au trăit întru Dumnezeu, pe cât de mari fiind provocările pentru aceștia, pe atât de mare fiind și binecuvântarea pentru ei și pentru urmașii lor. Patriarhul Iacov, cel care are viziunea despre o scară sprijinită pe pământ, cu vârful în cer, pe care îngerii urcau și coborau fără încetare, ca o legătură dintre lumea pământeană și cea a veșniciei, la capătul ei arătându-se însuși Dumnezeu, este prezent și în poveștile populare românești. La fel ca Sfântul Petru și ca alți sfinți care, la marile praznice, coborau în mijlocul oamenilor, bucurându-se alături de aceștia. „Întreaga experiență duhovnicească a Bisericii vizează această întâlnire cu Domnul a mea, a celui care mă simt singur, fragil și vulnerabil, la

capătul căreia El îmi va da un nume nou, mă va binecuvânta și îmi va schimba viața”, scrie PS Benedict. Tot ce trebuie este să ascultăm glasul lui Dumnezeu pentru ca mai apoi, ca Patriarhul Iacov, să ne bucurăm de prezența față către față.

Pe lângă citatele din Biblie, Episcopul prezintă cititorilor și poezii din literatura română, și nu numai. Iată un extras din Lupta lui Iacob cu îngerul sau despre ideea de „tu”, de Nichita Stănescu: „El mi-a spus: / «Tu te-ai născut pe genunchii mei. / Eu te știu de când te-ai născut. / Nu-ți fie frică de moarte, / Înainte de a te naște. / Așa vei fi și după ce vei muri. / Schimbă-ți numele.» /.../ De ce o fi spus atunci: / «te-ai luptat cu însuși cuvântul / și l-ai învins!» / Să fi fost el însuși cuvântul? / Numele să fie însuși cuvântul? / El care este numai «tu», / tu și tu și tu și tu, / cel care-mi înconjoară numele?”.

Între conducătorii poporului ales spre mântuire, menționăm și pe Proorocul Moise, văzătorul de Dumnezeu, căruia acesta i se arată în rugul ce ardea și nu se mistuia, cerându-i să ducă poporul spre Țara Făgăduinței, scoțându-l din robia Egiptului. Consemnările episcopului Benedict sunt aduse în actualitate. Vorbim despre Moise, cel care intră în Școala lui Dumnezeu, ca despre un leader ship, căruia poporul îi urmează în smerenie, încredere, fidelitate și apartenență la neamul creștin.

Cartea ni-l prezintă și pe Iosua Navi, iscoditorul lui Dumnezeu, dar și pe Ruth, slujitoarea lui Dumnezeu, Proorocul Samuel, colaboratorul lui Dumnezeu, proorcii Ilie și Elisei, reprezentanții lui Dumnezeu. Debora, Estera și Iudita sunt vestitoarele lui Dumnezeu, considerate de PS Benedict „trei personalități de excepție... chipul femeilor slujitoare Tainei, mironosițe în avanpremieră” care au trăit pentru Dumnezeu. „Dumnezeu stă de partea celor mai mici, vulnerabili și lipsiți de apărare, marile destine se construiesc prin chemări și alegeri speciale din rândul lor”, așezând „la buza mormântului istoriei, dar și pe drumul Învierii lumii, personaje feminine” care contribuie la primirea istoriei.

Pe drumul acesta al cunoașterii părinților Vechiului Testament, ne întâlnim și cu Iov căruia îi sunt omorâți copiii și animalele, iar în limita maximă a durerii acesta nu-și pierde nădejdea în Dumnezeu, fidelitatea fiindu-i răsplătită cu veșnicia. Bucurându-mă de ascultarea psalmilor lui David la mormântul acestuia, am citit cu mare bucurie textul părintelui-episcop despre cântărețul lui Dumnezeu și lecția pe care regele ne-o oferă pe drumul veșniciei. Apoi, ne întâlnim cu Cântarea cântărilor, Eclesiastul și Pildele lui Solomon, înțeleptul lui Dumnezeu, „scriitor prolific, poet, om de știință”. Ctitorul mărețului templu de la Ierusalim, cel care a primit darul înțelepciunii de la Dumnezeu, a știut să-i mulțumească acestuia prin imnurile pe care i le-a dedicat.

Cartea se încheie cu portretul proorocului Iona, ambasadorul lui Dumnezeu, și cu îndemnul părintelui-episcop de a fi la fel precum acesta, binevestitori ai Învierii și părtași la Lumina Lumii. Volumul are meritul de a aduce în viața credincioșilor un strop de bucurie din viața sfinților Vechiului Testament, purtându-ne aievea în lumea începuturilor creștinismului pe pământ, îndemnându-ne să ne luptăm pentru Împărăție.

Preotul Iacob Samsudean a trecut la cele veșnice

Pr. Pop Silviu

Părintele Iacob s-a născut pe 27 februarie 1968 în Chiochiș, jud. Bistrița-Năsăud, în familia Ioan și Maria Samsudean. Școala generală de zece ani a făcut-o în Chiochiș, a urmat apoi Liceul Agro-Industrial din Beclean, a fost puțin timp învățător la clasele I-IV din Chiochiș - deoarece era singur, colegii îi ziceau „directorul”. Funcționează ca economist la C.A.P. Chiochiș (01.03.1988 - 06.11.1990), învățător la Chiochiș (07.11.1990 - 31.08.1991). Urmează Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca, promoția 1996, iar apoi Facultatea de Sociologie și Asistență Socială din București, promoția 2009.

Părintele se căsătorește pe 25 februarie 1995 cu Flavia Alina Filip din Dej, învățătoare, azi directoare la Școala Generală din Bobâlna, având ca nași pe preotul Sabadăș Emil și soția sa Eugenia din Dej. Este hirotonit diacon în 2 aprilie 1995 în orașul Turda, iar în 4 aprilie 1995 preot, în Cluj-Napoca, de către Episcopul Vicar de atunci al Clujului dr. Irineu Pop Bistrițeanul. Părintele Iacob a fost hirotonit preot pentru Parohia Ploscoș-Protopopiatul Turda, unde a funcționat din 01.05.1995 până pe 31.08.1998. Este transferat la Parohia Vâlcele filiile: Antăș, Bliedărești și Osorhel unde funcționează din 01.09.1998 - 28.07.2023 (25 de ani). Este hirotonit sachelar pe 29 iulie 2001.



Bunul Dumnezeu a binecuvântat familia părintelui Iacob cu un singur copil, Dragoș-Ioan, născut pe 28 februarie 1996 și care s-a căsătorit la începutul lunii iulie anul acesta, bucurându-se și părintele de împlinirea fiului său, care la rându-i a terminat Facultatea de Teologie, masteratul și doctoratul în Teologie, urmându-i părintelui Iacob în preoție.

A întreținut bisericile din filiile încredințate, renovându-le și procurând toate cele necesare

pentru desfășurarea în bune condiții a cultului divin. Pentru toate aceste, a fost hirotonit sachelar, cu dreptul de a purta brâu albastru pe 29 iulie 2001. Părintele, în cei 25 de ani de pastorație în aceeași parohie, s-a străduit să țină trează flacăra credinței, a nădejzii și dragostei față de Dumnezeu și aproapele în mijlocul credincioșilor puțini pe care i-a slujit cu timp și fără de timp, săvârșind în fiecare duminică și sărbătoare Sfânta Liturghie și predicându-le enoriașilor cuvântul lui Dumnezeu.

În noaptea de 27 spre 28 iulie 2023 inima părintelui Iacob a încetat să bată. Noaptea i-a zis doamnei preotese să se scoale să-i dea puțină apă să bea că nu se simte bine, iar după ce i-a dat s-a așezat lângă pat să se roage, s-a înclinat într-o parte și a trecut la cele veșnice. Pentru toate ostenețele a mers la Dreptul Judecător să-și ia răsplata pentru ceea ce a lucrat în ogorul Domnului.

Luni, 31 iulie 2023, la biserica Dej III de pe Dealul Florilor, a avut loc prohodul părintelui, săvârșit de către Părintele Mitropolit Andrei-Archiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Maramureșului și Sălajului înconjurat de un impresionant sobor de preoți, peste 50.

În cuvântul de învățătură, Înaltpreasfinția Sa a arătat faptul că suntem prezenți la prohodirea părintelui Iacob pentru a mângâia pe cât este cu putință familia greu încercată. Mântuitorul Hristos a spus Apostolilor Săi „nu voi m-ați ales pe mine ci Eu v-am ales pe voi să mergeți în lume să propovăduiți cuvântul lui Dumnezeu și roada voastră să rămână” (Ioan 15, 16). Misiunea pe care preotul trebuie să o desfășoare într-o parohie este întreită: de a propovădui cuvântul lui Dumnezeu, de a sfinți viața credincioșilor prin săvârșirea sfințelor taine și de a conduce turma spre limanul împărăției lui Dumnezeu (Matei 28, 19-20), a mai spus Înaltpreasfinția Sa.

După înconjurarea bisericii cu trupul neînsuflețit al părintelui Iacob, rămășițele pământești au fost așezate în cimitirul de lângă Toroc, Ocna-Dejului, așteptând învierea cea de-apoi. Noi, cei rămași în Valea Plângerii, l-am asigurat și i-am zis: „Dormi în pace suflet blând! Nu te vom uita nicicând”.

Echipe redactionale și strategii comunicaționale la *Renașterea* (1923-1950)

Pr. drd. Ioan-Zosin Jula

Ln această toamnă trăim zile de aleasă sărbătoare pentru Mitropolia noastră, celebrând în mod special centenarul înființării revistei *Renașterea*, Organul oficial de informare al eparhiei noastre, care timp de zeci de ani a dus către slujitorii altarului dar și către publicul larg informații despre viața bisericească, a publicat studii științifice și articole cu caracter teologic, cultural, social etc. Astfel, oficiosul recent (re)înființatei eparhiei de la Cluj și-a asumat încă din 1923 sarcina de a menține legătura dintre conducerea Episcopiei și public, indiferent de conjuncturile socio-economice, politico-militare sau de sacrificiile pe care oamenii le-au îndurat. Această gazetă a fost în perioada interbelică și este și după reînființarea ei în urma Revoluției din Decembrie 1989 un pilon de susținere a prestigiului arhiepiscopiei și mai apoi a mitropoliei, a fost alături de cler și popor la toate reușitele și încercările de-a lungul timpului. În rândurile de față ne vom concentra asupra echipelor redactionale și asupra strategiei de comunicare a revistei *Renașterea* în prima ei etapă de existență (1923-1950). Potrivit specialiștilor, comunicarea în sine implică mai multe semnificații fundamentale: „1 – comunicarea este văzută ca o înțelegere atât a mesajelor primite pe diferite canale de comunicare de la diferite mijloace de comunicare, cât și ca o înțelegere între două persoane, între o persoană și un grup sau între două grupuri. 2 – Noțiunea de comunicare înseamnă și comunitate, existența grupurilor precum și a structurilor sociale pe care acestea le dezvoltă. 3 – Noțiunea de comunicare implementează la nivelul mentalului colectiv, automat, și noțiunea de participare. Comunicarea este văzută ca un proces, care, de altfel, implică participare din partea membrilor grupurilor, e un *proces de transfer și contratransfer informațional*, care nu poate exista în absența membrilor acestora. 4 – Cel de al patrulea înțeles pe care îl oferă comunicarea este cel de organizare... Alături de «organizare» se găsește și conceptul de «acțiune», iar comunicarea reprezintă liantul dintre cele două concepte, deoarece datorită comunicării este posibilă atât *acțiunea organizată*, cât și *organizarea acțiunii*”¹. Așa cum se va putea remarca din informațiile prezentate în continuare, provenind din numerele revistei din perioada interbelică, comunicarea redacțiilor lor care s-au succedat în cei 27 de ani de funcționare sunt încadrabile în tiparele de comunicare menționate anterior, reprezintă o veritabilă mostră de comunicare publică pe care oficiosul eparhiei din Cluj și-a asumat-o cu responsabilitate și profesionalism.

Cel care a dat naștere prestigiosului proiect editorial a fost vrednicul de pomenire episcop Nicolae Ivan, care a încercat să construiască bazele unui organ de informare încă din 1919 prin inițierea, în primă fază, a unui număr de șase ediții gazetare ce poartă numele de *Foia Bisericească*. Acest program a întâmpinat dificultăți inerente începuturilor Eparhiei, și după o vreme au început a se pune, pas cu pas, bazele revistei *Renașterea*². Acest grandios proiect nu ar fi fost posibil fără oameni de cultură și teologi destoinici, care să aibă grijă permanent de calitatea articolelor și a informațiilor dar și de ordinea și calitatea rubricării.

Revista *Renașterea* a funcționat până în 1950 sub conducerea a doi faimoși ierarhi, respectiv Nicolae Ivan (1923-1936) și Nicolae Colan (1936-1950), cel din urmă cu o importantă experiență în mediul gazetăresc, având contribuții semnificative la prestigiosul ziar *Telegraful român* precum și la alte reviste importante. Activitatea de la *Renașterea* a fost atent supravegheată și coordonată de acești ierarhi titrați care au asigurat bunul mers al acesteia.

¹ Flaviu Călin Rus, *Introducere în știința comunicării și a relațiilor publice*, Editura Institutul European, Iași, 2002, pag. 12-13.

² T. Andrei, Arhiepiscop și Mitropolit, „Solemnul jubileu al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului”, în vol. *Centenarul Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului*, volum îngrijit de Pr. Iustin Tira și Pr. dr. Cornel Coptean, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2021, pag. 16; Alexandru Moraru, *Istoria Eparhiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului 1921-2021. Compendiu*, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2021, pag. 112-113.

Organizarea pe rubrici

Începând cu primul număr al revistei *Renașterea* din 1 Septembrie 1923, avem deja o gazetă formată din opt pagini, cu rubrici atent alese și cu o apariție săptămânală, lucru ce este menționat chiar sub titlul revistei. Se dorea ca apariția să fie mai deasă însă, revista va rămâne cu o apariție săptămânală până aproape de anii când regimul comunist îi periclitează activitatea și în final i-o și suspendă. Tot sub titlu găsim de fiecare dată menționat, în partea stângă, faptul că Redacția și Administrația se află pe actuala stradă Iuliu Maniu nr. 36 din Cluj, iar în partea dreaptă avem numele redactorului șef (responsabil), la început fiind Dr. Sebastian Stanca.

Rubricatura primului număr este formată din 6 secțiuni: *articole de interes, comunicări, din monitorul oficial, știri, cărți, concurs*. Acestea reușesc să cuprindă întreaga doză de informație ce se dorea împărtășită cititorilor, deoarece revista noastră viza un public variat. Este lesne de înțeles faptul că *Organul oficial al Eparhiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului*, era destinat în primul rând preoțimii care ducea mai departe informațiile, atât de necesare pentru acele vremuri, însă cei care îi citeau paginile și se abonau puteau să fie și din alte medii de activitate. În primele trei sau chiar patru pagini găsim ordonate titlurile celor mai importante știri ale vremii, tratate în articole generoase ca spațiu dar și ca informație.

Bucuria realizării acestui Organ Oficial de informare, dorit de foarte mult timp, este exprimată în primul număr al revistei, în articolul de întâmpinare al cititorilor. „*Gazeta era chemată să dea o contribuție mult mai expeditivă chestiunilor de cari preoțimea noastră are lipsă să ia cunoștință. Împrejurări însă neatârătoare de voința noastră ne-au forțat să ne oprim la cei șase numeri apăruiți la sfârșitul anului 1919 și începutul lui 1920. Și pe lângă toate stăruințele noastre de a reînvia această gazetă, a cărei lipsă o simțeam din zi în zi tot mai mult, nevoile cu cari a avut și are să lupte și astăzi tânăra și săraca noastră eparhie nu ne-au îngăduit să înfăptuim și această trebuință*”³.

Printre știrile cotidiene ale vremii, în prima parte a revistei vor fi amintite periodic realizările monumentale ale episcopului Nicolae Ivan, temelia nou înființatei episcopii a Vadului, Feleacului și Clujului. Spre exemplu, în această perioadă incipientă a revistei sunt ilustrate evenimentele ce țin de construirea catedralei de la Cluj. După multe eforturi și nenumărate încercări, în numărul patru al revistei, din 30 Septembrie 1923, apare știrea prin care se face cunoscut faptul că în data de 7 Octombrie 1923 va fi pusă piatra de temelie a Catedralei Ortodoxă de la Cluj;

„*Consistoriul nostru eparhial a decis în ședința sa plenară din 26 Septembrie a.c ca punerea pietrii fundamentale la Catedrala noastră din Cluj să se săvârșească Duminecă în 7 Octombrie st. n. Actul acesta de Însemnătate istorică se va realiza în cadrul unor solemnități deosebite. Vor lua parte la praznic mai mulți membri ai guvernului în frunte cu d-l ministru președinte Ioan I.C. Brătianu, I.P.S. Lor Mitropoliei țării, mai mulți episcopi, membrii consistoriului, membrii sinodului eparhial, profesori universitari, deputați, prefectul și primarul Clujului și alte persoane marcante ale vieții noastre publice, cum și cei ce au făcut daruri pentru sporirea fondului*”⁴.

În prima parte a rubricii de informație există știri, precum am văzut mai sus, legate de evoluția episcopiei, dar și debateri ale problemelor pe care Biserica le

întâmpina atunci. Una din ele era, lipsa preoților de la sate sau, mai bine zis, prea multe sate fără preoți: „*Rândurile preoților noștri se răresc tot mai mult și oamenii cu răspundere sunt îngrijorați de simptonul acesta atât de păgubitor intereselor noastre religioase și culturale. Sucreșcența nu se arată, iar numărul celor ce se hotărăsc pentru cariera preoțească-este tot mai redus. Și cu bucurie constatăm, că adevărații apostoli n-au plecat, ci preferă prescură uscată din făina țăranelui, decât franzela din oficina străinului*”⁵. De aceea, Episcopul Nicolae Ivan a acordat în activitatea sa o atenție sporită preoțimii, îngrijindu-se nu doar de dotarea tuturor parohiilor și filiilor cu slujitori ai altarului, ci și de problemele economice cu care aceștia se confruntau⁶.

În cuprinsul revistei găsim apoi o rubrică a știrilor internaționale, a evenimentelor de interes ce se derulau în afara granițelor țării noastre. Iată bunăoară o mostră: „*Catastrofa din Japonia. Un dezastru fără pereche în istoria omenimei s-a întâmplat săptămâna trecută în Japonia.*

Un cutremur de pământ îngrozitor a sguudit din temelii ținutul orașelor Tokio și Jokohama. Din aceasta au izbucnit incendii uriașe iar pe urmă s-a năpustit marea peste locurile năpăstuite și a pustiit tot. În Tokio au pierit 200 mii oameni și sau prăbușit 30 mii case”⁷.

A doua secțiune a rubricării este secțiunea de Comunicări, unde publicul era familiarizat cu ultimele noutăți legate de administrația Bisericii, ale învățământului și ordinele ministerelor. Sunt prezentate hotărârile ministerelor de culte, ale instrucțiunii etc. fiind atașate numerele legilor, în prima parte a comunicării: „*La consistoriul nostru au sosit cărți dela Ministerul de culte pentru bibliotecile parohiale. Preoții noștri cari au biblioteci parohiale sau vor să înființeze vor face cerere către consistor în acest scop*”⁸.

Până în momentul apariției revistei *Renașterea*, organul oficial de informare pentru românii ortodocși din Transilvania era *Telegraful Român* de la Sibiu, cel care și-a asumat în plus și rolul de a comunica știrile de la Cluj. În consecință, în numărul cinci al revistei, la secțiunea de Comunicări, se publică informarea despre preluarea de către revista *Renașterea* a acestui rol de comunicare și informare, fără a descuraja însă abonarea de către parohii și la vechea publicație de la Sibiu: „*Se aduce la cunoștința tuturor Oficiilor noastre parohiale că avându-și acum eparhia noastră organul său oficial, cu ziua de 1 Sept. st. v. Telegraful Român dela Sibiu încetează de a mai figura ca organ oficial al nostru. Mulțumind confratelui mai mare dela Sibiu și Veneratului Consistoriu Arhiepiscopescan pentru sollicitudinea dovedită față eparhia noastră până acum, îndemnăm preoțime noastră să aboneze și pe mai departe Telegraful Român atât pentru faptul că este organul oficial al metropoliei noastre cât, și pentru serviciile mari ce le-a adus bisericii noastre în trecut. Încetând deci de obligamentele noastre față de acest organ avizăm preoțimea noastră ca de aci înainte să-și aranjeze fiecare preot abonamentul față de acela*”⁹.

Redactorii șefi / redactori responsabili între 1923-1950

În prima etapă de funcționare a revistei avem de-a face cu mai multe persoane care s-au ocupat efectiv de conținutul numerelor revistei. Redăm în continuare lista acestora:

De la 1 septembrie 1923 până în 24 aprilie 1927, redactor responsabil a fost Dr. Sebastian Stanca;

Din 1 mai 1927 până la numărul 18 din 1952, Orest Buceveschi;

Din 1 ianuarie 1928 până în 1934, Protoiereu Dumitru Antal;

Din 7 ianuarie 1934 până în 10 noiembrie 1940, dr. I. Mateiu;

Din 10 noiembrie de la numărul 36 al revistei până în 1942, Pr. N. Vasui;

Din 4 ianuarie 1942 până la numărul 8 al revistei din anul 1946, Pr. T. Ciuruș;

Pentru numărul 9 din 3 martie 1946, a fost redactor responsabil, Prot. Dr. I. Todoran;

De la nr. 10 din 1946 până în 15 aprilie 1949, Pr. A. Faur.

Din anul 1948 apare *Adaos pentru popor la foaia oficială a Episcopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului*, al cărui redactor este pr. G. H. Noveanu. Din 15 aprilie 1949 până în la numărul 9-10 din martie 1950, revista a apărut sub conducerea unui Comitet. De la numărul 11-12 din martie până la numărul 23-24 din iunie, revista își schimbă numele din *Renașterea* în *Buletinul*.

Așa cum se poate observa din lista de mai sus, între cei care au condus efectiv publicația eparhiei s-au numărat atât laici cât și teologi, personalități locale și naționale recunoscute pentru calitățile lor intelectuale și experiența în materie de comunicare jurnalistică. Aceștia, sub îndrumarea atentă a celor doi ierarhi care au păstorit Episcopia Vadului, Feleacului și Clujului în perioada avută sub cercetare, s-au străduit să aducă la cunoștința preoțimii în primul rând, dar și a publicului mai larg, informații precise și consistente despre viața bisericească din eparhie, despre problemele social-economice, culturale cu care se confruntau românii, fără a neglija și prezentarea unor știri politice de pe arena internațională, obținerea unor rezultate deosebite în cultură sau știință ori producerea unor catastrofe naturale în diferite părți ale lumii.

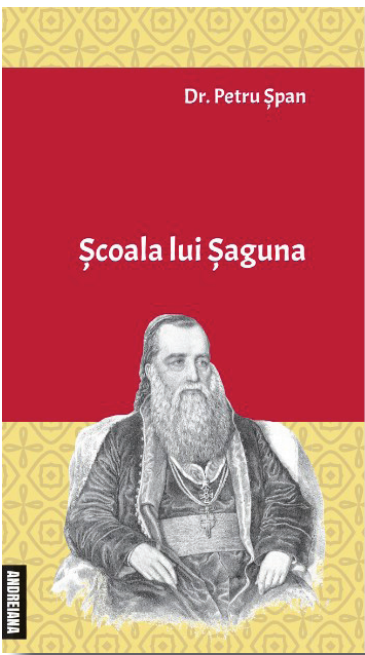
Rubricatura revistei *Renașterea* a cunoscut, cum era și firesc, o diversificare în timp, sub influența viziunii redactorilor șefi, a evoluției nevoilor de informare a cititorilor, a cadrului național și internațional.

⁷ Renașterea, anul I, nr. 2, 16 Septembrie 1923, pag. 2.

⁸ Renașterea, anul I, nr. 5, 7 Octombrie 1923, pag. 5.

⁹ Renașterea, anul I, nr. 3, 23 Septembrie 1923, pag. 5.





Dr. Petru Șpan, *Școala lui Șaguna*, editori Pr. Constantin Necula și pr. Ioan-Remus Răsvan, Editura Andreiana, Sibiu, 2023, 127 p.

Părintele profesor univ. dr. Constantin Necula de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Șaguna” din Sibiu a demarat cu ani în urmă un ambițios proiect editorial de recuperare și restituire a operelor marilor săi înaintași de la catedrele de omiletică, catehetică,

pastorală și pedagogie ale Institutului Teologic-Pedagogic Andreian, respectiv Academiei Andreiene din Sibiu. Astfel, după ce a readus în atenția teologilor, istoricilor și oamenilor de cultură contemporani cărțile ilustrațiilor cărțurari, laici și clerici, Ioan Broșu (*Casa de la Ierihon. Omilii și cuvântări bisericești*, Sibiu, 2018), pr. Gheorghe Maior (*Către elevii mei. Sfaturi pastorale*, Sibiu, 2019) și pr. acad. Ioan Lupaș (*Mângâiați poporul! Cuvântări bisericești*, Sibiu, 2019), părintele profesor Necula, sprijinit de ucenici și colaboratori, ne readuce în actualitate opera a altor doi profesori iluștri ai școlii teologice-pedagogice sibieni: Petru Șpan (1860-1911) și Nicolae Terchilă (1898-1983), publicând, în prima jumătate a anului 2023, sub egida Centrului de Cercetare Teologică din Sibiu câte trei volume din scrierile celor doi. În cele ce urmează voi face referire doar la volumele lui Petru Șpan, lăsând cărțile preotului Terchilă pentru o prezentare ulterioară.

Originar din Lupșa, Petru Șpan a studiat la gimnaziile și liceele românești din Blaj și Brașov, apoi la Institutul Teologic-Pedagogic Andreian din Sibiu și la Universitatea din Jena, unde și-a luat doctoratul cu tema „Dezvoltarea pedagogiei lui Herbart de către Ziller” (1887). Principiile herbartiene urmăreau învățământul educativ și educația religios-morală, lecțiile fiind bazate pe intuiție, abstracție și aplicabilitatea lor, iar scopul educației era formarea caracterului religios-moral. Revenit la Sibiu, Dr. Petru Șpan s-a afirmat drept un strălucit profesor, pedagog și colaborator al organelor de presă sibieni, în mod deosebit al *Telegrafului Român*, precum și al diverselor reuniuni culturale, sociale și educaționale ale românilor transilvăneni. Din activitatea sa didactică și din scrierile sale răzbate convingerea că progresul națiunii române se poate face numai cu ajutorul culturii naționale urzită și cultivată în „școlile românești”, întemeiate pe „principiile religiozității și naționalității”. Șpan și-a argumentat și dezvoltat ideile didactice și crezul pedagogic-cultural și național în diverse articole, abecedare și volume publicate în mai multe ediții, titlurile acestor opuri fiind sugestive: *Întrebări de educațiune și instrucțiune* (Sibiu, 1891), *Treptele formale ale învățământului* (Sibiu, 1898, 1903), *Ideii pregătitoare în pedagogie* (Sibiu, 1902), *Noul Abecedar* (Sibiu, 1904, 1906), *Poveștile în educația școlară* (Sibiu, 1905), *Lecții de didactică* (Sibiu, 1905), *Lecții de psihologie* (Sibiu, 1906), *Lecții de pedagogie* (Sibiu, 1908), *Școala lui Șaguna* (Sibiu, 1909) și altele. O parte dintre ele își păstrează actualitatea, toate având însă o relevanță pentru istoria pedagogiei, presei și elitelor românești din Transilvania, în special, a învățământului românesc, în general. Din acest motiv, părintele profesor Constantin Necula, preotul dr. Ioan Remus Răsvan și doctorandul Horia-Nicolae Ratz au reeditat recent trei titluri ale lui Petru Șpan, și anume: *Lecții de didactică în usus școalelor pedagogice* (Sibiu, 2023, 220 p.), *Antologie de articole din Telegraful Român* (Sibiu, 2023, 122 p.) și *Școala lui Șaguna* (Sibiu, 2023, 127 p.).

Cel din urmă volum merită o atenție deosebită, deoarece a apărut în contextul comemorativ al împlinirii a o sută cincizeci de ani de la trecerea în eternitate a mitropolitului Andrei Șaguna. La centenarul nașterii mitropolitului, profesorul Petru Șpan a dorit să reliefeze contribuția marelui arhieru la renașterea culturii naționale românești din Transilvania prin evocarea figurilor bursierilor șagunieni, deveniți colaboratori apropiați ai acestuia și afirmați ca pedagogi naționali și mari dascăli ai Institutului teologic-pedagogic din Sibiu, considerați de Șpan modele ilustre pentru întreaga „dascălime română ortodoxă din această patrie”. Volumul cuprinde zece capitole și se deschide cu evocarea lui „Șaguna ca bărbat de școală” în care este prezentată activitatea lui pe tărâm școlar și educațional (p. 15-40) cu accent pe rolul său în dinamizarea învățământului confesional și sporirea numărului școlilor populare, pe acțiunea de reorganizare a Seminarului teologic-pedagogic sibian, pe lansarea proiectelor fondării de noi gimnazii și a unei universități românești, pe radiografierea manualelor sale pedagogice și enumerarea bursierilor trimiși la studii peste hotare. Următoarele nouă capitole reprezintă scurte medalioane biografice, cu accentuarea activității didactice, și caracterizări emblematiche schițate de Petru Șpan reprezentanților iluștri ai școlii șaguniene: Nicolae Popea, Ioan Popescu, Zaharia Boiu, Nicolae Cristea, Dr. Daniel P. Barcianu, Dr. Ioan Crișan, Visarion Roman, George G. Bellissimus și trioului dascălesc format din Moise Bota-Ioan Tuducescu și Emeric Andreescu.

Salut în mod deosebit efortul părintelui profesor Constantin Necula de a scoate din uitare figurile și operele unor iluștri reprezentanți ai pedagogiei și didacticii românești din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și din prima jumătate a secolului XX, arătându-ne nouă tuturor că școala șaguniană a avut un rol decisiv în emanciparea națională, politică și culturală a românilor din Transilvania, învățăturile lor sănătoase și frumoase de credință, morală, iubire de neam și de biserică rămânând mereu actuale.

C.Ș. III, Dr. Mircea-Gheorghe Abrudan



Arhim. Dumitru Cobzaru, *Bartolomeu Valeriu Anania (1921-2011) – omul și istoria*, Editura Renașterea, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2023.

Recent publicata lucrare a părintelui arhimandrit Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Vadului, Feleacului și Clujului, se constituie într-o valoroasă contribuție la cunoașterea vieții și operei mitropolitului cărturar Bartolomeu Valeriu Anania. Dacă în lucrările anterioare, părintele l-a evocat pe vrednicul ierarh prin prisma sfaturilor și colaborărilor avute pe șantierul unor locașuri precum cel al Niculei, lavra emblematică a melegurilor transilvane, pe care a recitit-o în vremea cât i-a fost stareț, de această dată, dânsul își bazează afirmațiile pe un vast și bine ales suport documentar. Evaluează critic istoriografia existentă, dar și literatura de specialitate din toate arealurile culturale care i-a fost dedicată, analizează documente din arhive precum cea a Arhiepiscopiei din care face parte, ori cea a CNSAS și reușește nu doar să reconstituie profilul unui mare bărbat al credinței, ci și să pledeze pentru un model demn de urmat, atât de necesar societății noastre.

Structurată în cinci mari capitole și acompaniată de cuvântul înainte al domnului cercetător științific gradul I Dumitru Suci de la Institutul „George Barițiu” al Academiei Române din Cluj-Napoca, lucrarea vine să vadă, deopotrivă din perspectiva celor trăite, cât și prin cea a moștenirii lăuate generațiilor viitoare, cine a fost Bartolomeu Anania. Întocmită după toate rigorile metodologice în vigoare, ea aduce o contribuție inedită aparte în ceea ce privește subiectul avut în vedere, căci, așa cum remarcă prefațatorul:

„Arhimandritul Dumitru Cobzaru a studiat temeinic Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, cu mai multe Dosare de Anchetă, de Urmărire Informativă, Fonduri informative, precum și Arhivele Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului, Arhiva Exarhatului, Arhiva Fundației „Mitropolitul Bartolomeu” și Arhiva Radio Renașterea. Aceste date arhivistice sunt coroborate și completate cu sursele periodice, cu almanahuri, calendare din țară, unele din anii 1943-1945, revista *Renașterea* din anii mai recentți, 2018-2020, și, de asemenea, *Credința. The Faith*, din 1963-1972, și *Solia*, din aceeași perioadă americană”. (p. 6).

După ce, în partea de debut, realizează o subunitate tematică cu relevanță metodologică, arătând care este stadiul actual al cercetărilor și motivând necesitatea demersului pe care-l întreprinde, în cadrul primului capitol părintele Dumitru reconstituie, pe baza autobiografiei, dar și a informațiilor adiacente prima parte a vieții ierarhului cărturar. Evocă aspectele ce țin de copilăria și anii de studiu, călugărie, parcursul universitar de la Cluj și Sibiu, greva studentescă, închisoarea, dar și momente precum experiența americană, ori chestiunile ce țin de creșterea anvergurii lui scriitoricești. Subunitatea tematică următoare, intitulată: „Părintele Anania și greva studentescă din 1946” (p. 89-130), trece în revistă, pe baza informațiilor inedite aspecte ce țin de evenimentul în cauză, pe care autorul îl plasează în contextul vremii și-l analizează sub toate aspectele, fără a marginaliza rolul jucat de părintele Anania.

După cum era de așteptat, următoarea parte a cărții este dedicată experienței carcerale trăite de către viitorul arhieru (p. 131-216). Folosind o metodologie clar delimitată și analizând cu ochi critici informațiile descoperite în arhivele fostei Securități, părintele autor trece în revistă deopotrivă antecedentele, arestarea, interogatoriile, ori reeducarea de la Aiud, arătând totodată cum s-au repercutat ele asupra parcursului ulterior al scriitorului Valeriu Anania. Ulterior, într-un capitol dedicat misiunii acestuia (p. 217-336), este prezentată activitatea sa din America, așa cum a fost ea, marcată de provocări, dureri și reușite deopotrivă. Părintele reușește să aducă în atenție atât chestiuni precum cea privitoare la reor-

ganizarea Episcopiei Ortodoxe din America, critica pe care acesta o aduce Concordatului cu Vaticanul, dar și elementele care i-au definit apostolatul odată ce s-a întors în țară. Aspecte precum atitudinea dânsului în relație cu Biserica Greco-Catolică, Uniunea Europeană sau moștenirea Gojdu se constituie în adevărate puncte forte ale demersului dânsului.

Cel din urmă capitol este dedicat moștenirii culturale și literare a ierarhului cărturar. Părintele arhimandrit reușește aici să pună accentul pe polivalența operei dânsului, aducând în discuție calitățile sale de teolog, liturgist, dramaturg, memorialist, ori traducător. Poezia și proza sunt privite deopotrivă prin prisma criticii, cât și prin cea a impactului pe care le-au avut ele asupra cititorilor, iar valențele interdisciplinare ale operei dânsului sunt aduse în prim-planul investigației. Nu sunt omise nici înfăptuirile pe tărâm administrativ, eforturile de canonizare, propunerile de hotărâri sinodale, legăturile dezvoltate la nivel pan-Ortodox, înființarea Mitropoliei Clujului, deschiderea înspre cultură, manifestată în cdrul unor acțiuni precum înființarea Radio Renașterea, a revistei Tabor, ori reînființarea periodicului și a editurii Renașterea. Chestiunile care i-au definit mecenatul, precum Fundația „Mitropolitul Bartolomeu”, constituie de asemenea subiectul unor pagini interesante, alături de inventarierea unor chestiuni ce țin de prestigiul personal. Aici, cu precizie benedictină, părintele autor antologizează toate premiile, distincțiile, ori textele omagiale care i-au fost dedicate Înaltpreasfințitului în decursul anilor.

Rod al unui efort de documentare amplu și operă ce se cade și ce cere citită, atât datorită bogatelor informații pe care le oferă, cât și dat fiind stilul plăcut în care a fost redactată, lucrarea părintelui Arhimandrit Dumitru Cobzaru, intitulată: *Bartolomeu Valeriu Anania (1921-2011) – omul și istoria* se constituie nu doar într-un primos adus celui căruia autorul i-a fost ucenic, ci și într-o valoroasă contribuție cu relevanță atât pentru cercetarea teologică, cea istorică, filosofică, ori filologică. De aceea, ea se cere semnalată și evidențiată, iar autorul felicitat. Nădăjduim că se va constitui doar în debutul unei serii care merită a ne vorbi despre chipuri ce au dat Ortodoxiei o lumină aparte în vremurile recente.

Protos. Maxim Morariu

Pastorație și educație în perioada interbelică în parohia ortodoxă română Mijlocenii Bârgăului

Motto: „Un om se naște, un înger o stea din cer aprinde
Și pe pământ coboară în corpul lui de lut
A gândurilor aripi în om el le întinde
Și pune graiul dulce în pieptul lui cel mul”

(Mihai Eminescu – Povestea magului călător în stele)

Prof. Maria Holbură

Da câțiva ani după Unirea cea Mare valul de entuziasm patriotic care a cuprins societatea românească a mobilizat elitele să arate lumii întregi forța unei națiuni tinere, în devenire, mai ales în Transilvania.

În *Cuvântul de deschidere al P. Sale D-lui. Episcop Nicolae, la Sinodul ordinar al Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului, ținut la Cluj în anul 1925*, rememorând activitatea culturală a preoților și dascălilor de la sate, toți credincioșii erau îndemnați să se înroleze în această muncă de regenerare a poporului român: „Am văzut în Cluj și în Eparhie desfășurându-se o muncă culturală cum în aceste părți nu s-a pomenit. Profesorii împreună cu clericii ies la sate și fac apostolat și lumea se înviorază de cântarea lor, de cuvântul lor, de predica lor... Toată lumea bună ortodoxă din Eparhie e cu noi și cu noi este și Dumnezeu al cărui ajutor l-am cerut și-l cerem necontenit pentru desăvârșirea operei de regenerare la care ne-am angajat cu întreaga ființa noastră. [...] Rugăm pe oamenii cu dare de mână și comunitățile bisericesti mai cu stare să dea burse și ajutoare la cât mai mulți prunci din satele lor ca să cerceteze școala normală și seminarul teologic, să întregim posturile de dascăli și preoți”¹.

Duminica de 19 septembrie 1926 reprezintă o piatră de hotar pentru urmașii grănicerilor din satul Mijlocenii Bârgăului. Pentru ei a început o etapă nouă în evoluția și dezvoltarea pe plan religios, social, cultural, educativ și patriotic, prin instalarea în fruntea parohiei a tânărului preot Augustin Pop, proaspăt absolvent al Academiei Teologice Andreiene din Sibiu.

În predica rostită cu acea ocazie și-a expus, în fața credincioșilor intențiile și profesiunea de credință astfel: „Socotiți-mă ca pe un păstor și învățător, care am venit aici să vă învăț a cunoaște Evanghelia Domnului, cărarea mântuirii”. Le-a promis, amintindu-le cuvintele Apostolului Pavel: „Eu bucuroș voi jertfi chiar și pe mine pentru sufletele voastre” (Arh. Pers. A.P.).

Spusele acestea s-au adevărat în mai puțin de 20 de ani: preotul Augustin Pop a fost împușcat în seara zilei de 10 octombrie 1944 de trupele hortyste în retragere, dar a supraviețuit „prin minune dumnezeiască”, și-a reluat îndatoririle de paroh și a mai trăit până în 1985.

Revenind la anii de început, în misiunea lui de pionierat a avut mereu un sprijin necondiționat din partea soției, învățătoarea Rafila Pop, n. Bârsan. Și-au conjugat armonios eforturile, pe plan religios și didactic, rodul muncii lor fiind vizibil în câțiva ani. *Biografia* din 1948 enumeră, în termeni generali, cele mai importante reușite:

„În postul meu de preot, în acest timp, m-am silit să fiu păstoriților mei interpretul legii noastre creștine, propoveduind Evanghelia Mântuitorului Iisus Hristos. Pentru ridicarea vieții religioase-morale a femeii am înființat Reuniunea de femei. Pentru cultivarea cântărilor religioase am înființat un cor mixt sub instruirea și conducerea mea, cântând în Dumineci și sărbători toate cântările Liturgice în biserică, la sfințiri de biserici, la adunări preoțești etc.

Am renovat școala în anul 1928, iar în anul 1930 am renovat biserica.

În viața administrativă politică a comunei am dat concursul în Consiliul Comunal ca membru activ ani de-a rândul, precum și în Comitetul Școlar am funcționat ca președinte, conlucrând armonios cu aceste instituții din comună.

Împreună cu organele comunale am înființat Căminul cultural, funcționând ca președinte, apoi responsabil cultural, dând concursul cu corul la toate manifestările politice și culturale în comună și afară de comună. [...] La clădirea edificiului Căminului am muncit ca muncă voluntară cu intelectul și brațul pentru terminarea lui cât mai repede.

Doi ani am funcționat ca președinte în sfatul de împăciuire în comună. Am dat concursul pe teren la recensământul din 1930, 1941 și 1947. [...] Am catehizat în școala primară, în școala de adulți și de analfabeți.

În afară de parohie: Am administrat în anii 1927-1928 parohia vacantă Susenii – Bârgăului. În acest timp am edificat din roș casa parohială. În anii 1942-1943 am administrat parohia Josenii – Bârgăului, în timpul absenței preotului din parohie. În timpul ocupației maghiare a nordului Ardealului am rămas pe loc, făcându-mi datoria în mijlocul credincioșilor mei și sub această stăpânire străină.” (Arh. Pers. A.P.)

În *Amintiri* (Arh. pers. A.P., 1980, p. 2) preotul Augustin Pop caracterizează anii respectivi astfel: „În timpul din 1926-1940 a fost o epocă de aur pentru mine și parohia mea, că mi-am putut desfășura activitatea religioasă și național – patriotică după cum am dorit pentru ridicarea parohiei și avântul neamului nostru.”

Cu modestia care-l caracteriza a afirmat următoarele: „Ceea ce am făcut n'am făcut din dorul de laudă și măririi ci după lozınca dată nouă la absolvirea Academiei Teologice din Sibiu de fostul nostru de atunci și mult iubit profesor Nicolae Colan <<SLUJBA TA FĂ-O DEPLIN>>” (*Dare de seamă despre activitatea pastorală în parohia Josenii – Bârgăului, administrată din 19 Ianuarie 1942 până în 16 Februarie 1944*, Arh. pers. A.P.)



Viața de zi cu zi în parohie se desfășura pe mai multe planuri. Să începem cu școala, unde preoteasa Rafila Pop îi modela pe fiii satului, prin instrucție și educație zilnică, să devină oameni de bază ai societății, iubitori de neam și de țară. I-a învățat să iubească arta populară, poeziile și portul popular. Ne-au rămas culegeri de poezii populare pe foi de hârtie împodobite cu desene ale elevilor. Din cusăturile de pe cămăși deteriorate a alcătuit un album masiv cu motive populare. Fetițele învățau să coase și să croșeteze dantele pe materialul didactic pus la dispoziția lor de către învățătoarea Rafila. Procesul de învățământ



se desfășura, zilnic, dimineața și după-masa. Duminica elevii mergeau, împreună cu dascălii lor, la biserică și participau la Sfânta Liturghie. Bineînțeles că și în școală se făcea educația religioasă de către preot, în cadrul orelor de religie. Pe lângă acestea Preotul îi învăța pe copiii mai mărișori să altoiască pomi și primele noțiuni de albinărit. Exemplul propriu era prețios, așa că a construit o stupină cu câteva zeci de familii de albine, a umplut grădina parohială, cimitirul bisericii și grădina școlii cu pomi fructiferi altoiți. În fața bisericii, la stradă, trandafirii altoiți, tot de părintele Augustin, bucurau ochii trecătorilor. Așa au luat ființă și primele livezi pe coastele dealurilor înconjurătoare și în jurul caselor, în sat. Pe plan cultural a înființat Biblioteca Reuniunii, i-a abonat pe credincioși la publicațiile religioase ale vremii.

Biserica a fost înzestrată cu cărți noi de cult din donațiile enoriașilor, înlocuindu-le pe cele tipărite cu litere chirilice. În

același timp a fost și împodobită cu covoare, țesute de harnicele credincioase și cu frumoase cindeie țesute sau cusute. Donațiile pentru împodobirea bisericii s-au înmulțit cu icoane, prapori, veșminte preoțești, troițe, chiar cu un clopot și o toacă.

Preotul i-a mobilizat pe credincioși și la construirea unui dig pentru apărarea bisericii și a grădinii parohiale de apele învolburate ale Bistriței Ardelene care, din când în când, ieșeau din matcă.

Era un om harnic și priceput. Muncea, de câte ori era nevoie, la fân, la adunatul fructelor, la adunatul frunzelor din grădină sau la curățatul zăpezii, hrănea și apăna animalele din gospodărie; în bucătărie ajuta la făcutul bulionului și la prepararea produselor din porcul tăiat la Sărbători. Avea un atelier cu unelte de tâmplărie unde făcea tot felul de reparații necesare în casă, confecționa faguri, cu o presă specială, pentru stupi. Sâmbăta și în ajunul Sărbătorilor se retrăgea în biroul lui cu bibliotecă și-și pregătea predica pentru a doua zi. Întotdeauna vorbea liber, foarte frumos și la obiect, pe înțelesul tuturor.

La renovarea bisericii a avut un aport deosebit. I-a dat forma actuală, unică în toată Valea Bârgăului. Iconostasul l-a desfăcut singur, l-a curățat cu mâna lui și l-a restaurat. Preoteasa i-a fost mereu alături în tot ce a întreprins. În toate pozele cu școala, cu Corul și Reuniunea femeilor ortodoxe „Sfânta Maria”, la vizitele Episcopale, la serbările patriotice sau sfințiri de biserici îi vedem împreună, în mijlocul credincioșilor.

Activitatea predilectă a fost însă instruirea sistematică a corului. I-au fost aduse elogiile peste tot pe unde a concertat cu corul. A fost invitat să cânte și la Radio București, în 1939. N-a mai ajuns din cauza războiului. Totuși și în perioada 1940-1944 a participat la sfințiri de biserici, cea mai cunoscută și mediatizată a fost Sfințirea Catedralei ortodoxe din Bistrița. A înființat încă un cor pe patru voci în satul vecin, Josenii – Bârgăului, în perioada de peste doi ani cât l-a administrat.

Reuniunea femeilor ortodoxe – române „Sf. Maria” din Mijlocenii Bârgăului, înființată în 1929, avea în fruntea ei, ca prezidentă, pe preoteasa Rafila Pop. Împreună cu aceste femei, devotate credinței și talentate, a creat un costum popular special pentru „Reuniune”, pe care-l

îmbrăcau la sărbători, la festivitățile și concertele corului. L-au păstrat cu sfințenie toată viața și au plecat în veșnicie, înveșmântate tot cu el.

Aceste credincioase s-au implicat în acte de caritate, au făcut colecte pentru cei nevoiași, văduve, copii orfani, persoane lovite de calamități, au croșetat mănuși și ciorapi de lână pentru soldați.

Din 1931, acestor activități religioase li s-a alăturat și „Oastea Domnului” care, din 1937, n-a mai putut continua. Preotul s-a implicat în desfășurarea adunărilor, a ținut prelegeri, i-a învățat cântece, a organizat serbări cu conținut religios și patriotic.

Din 1934 tinerii au fost înrolați în Premilitarie. Comandantul lor a fost învățătorul Toma Platon, directorul școlii din Mijlocenii Bârgăului. Preotul Augustin a înființat un cor și din premilitari, implicându-l în toate serbările patriotice de peste an: 24 Ianuarie, 10 Mai, Ziua Eroilor (Înălțarea Domnului), 1 Decembrie.

Dintre tinerii cu voci bune din Mijloceni și satele învecinate, părintele a ales pe cei care doreau să devină cantori și i-a instruit în acest sens. S-au alăturat acestui grup și tineri din sate mai îndepărtate din județ care, ulterior, s-au dedicat bisericii și-au ajuns „dieci”. Numărul lor a fost de 10-15 tineri.

Enumerarea tuturor realizărilor nu poate fi cuprinsă în câteva pagini. Din anii aceia, cu educație religioasă și patriotică s-a format o generație de cetățeni valoroși, majoritatea fărăni dar și intelectuali, care se deosebeau de alții, erau mândri că au fost elevii doamnei preotese și învățătoare Rafila și ai părintelui Augustin.

În încheiere, reamintim comemorările anului 2023 în parohia Mijlocenii Bârgăului:

1901 – 122 de ani de la nașterea preotului Augustin Pop
1926 – 97 de ani de la căsătorie și instalarea în parohie
1944 – 79 de ani de la împușcare
1985 – 38 de ani de la decesul preotului Augustin Pop
1904 – 119 ani de la nașterea preotesei Rafila Pop
1982 – 41 de ani de la decesul preotesei.

„Bătrânu-i mort acum și buzele-i sunt mute
El dorme-n sânul bunului pământ,
Și de-ar trăi azi, cine să-i asculte
povața înțeleptului cuvânt?”

(Magda Isanos, *Poezii / Poésies*, Ed. Libra, București, 1996, p. 215)

¹ Actele Sinodului ordinar al Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului, ținut la Cluj în anul 1925, Tipografia Eparhiei Ortodoxe Române, Cluj, 1926, p. 44-45.

† **BENEDICT BISTRITĂANUL**
EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI
VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI

August 2023

1 august

Săvârșește Sfânta Liturghie în Biserica de lemn, monument istoric, a Mănăstirii Adormirea Maicii Domnului de la Nicula. Rostește la final cuvânt de învățătură. Este însoțit de PC Pr. Paul Isip, Protopopul de Gherla.

Seara, oficiază slujba Paraclisului Maicii Domnului în Biserica Sfânta Treime din Municipiul Cluj-Napoca. Rostește predica. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Ciui, Protopopul de Cluj II.

2 august

Program de audiențe la birou.

Slujește Paraclisul Maicii Domnului în Biserica Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil din Apahida, Protopopiatul Cluj I. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PC Pr. Dan Hognogi, Protopopul de Cluj I.

3 august

Înregistrează o emisiune pentru Radio Trinitas.

În Parohia Sâmbieni din Protopopiatul Gherla, oficiază Paraclisul Maicii Domnului și rostește predica. Cu această ocazie, binecuvintează lucrările de restaurare la biserica monument istoric din sat. Este însoțit de PC Pr. Paul Isip, Protopopul de Gherla.

4 august

Săvârșește Sfânta Liturghie în Parohia Gledin din Protopopiatul Bistrița, fiind alături de tinerii aflați în tabăra organizată de ASCOR Cluj-Napoca. Hirotonește diacon pe teologul Grigore Chira, viitor preot pe seama Parohiei Bunești, Protopopiatul Dej.

Slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură în Biserica Pogorârea Sfântului Duh din Turda-Băi. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Rus, Protopopul de Turda.

5 august

Slujește Vecernia cu Litie la Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca. Rostește la final un cuvânt de învățătură.

6 august

De sărbătoarea Schimbării la Față a Domnului, săvârșește Sfânta Liturghie la Mănăstirea Cheile Turzii, cu ocazia hramului. Rostește predica tematică intitulată: „Fața Ta, Doamne, căutam”. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Rus, Protopopul de Turda.

Seara, slujește Paraclisul Maicii Domnului în Biserica Nașterea Maicii Domnului din cartierul clujean Someșeni. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Ciui, Protopopul de Cluj II.

7 august

Participă la ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial.

Oficiază slujba Paraclisului Maicii Domnului în Parohia Călățele din Protopopiatul Huedin. Rostește la final predica. Este însoțit de PC Pr. Dan Lupușan, Protopopul Huedinului.

8 august

Săvârșește Paraclisul Maicii Domnului în Parohia Măgoaja din Protopopiatul Dej. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de Pr. Ioan Bufta, Protopopul de Dej.

9 august

Program de audiențe la birou.

Seara, slujește Paraclisul Maicii Domnului în Biserica Sfinții Împărați Constantin și Elena din localitatea Năsăud. Rostește la final predica. Este însoțit de PC Pr. Ioan Dâmbu, Protopopul Năsăudului.

10 august

La Centrul Eparhial din Municipiul Alba Iulia se întâlnește cu Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscopul Alba-Iuliei.

Vizitează tabăra de copii de la Biserica Sfinții Apostoli Petru și Pavel din cartierul clujean Mănăștur. Rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt ocazional.

Seara, săvârșește Paraclisul Maicii Domnului în Parohia Mureșeni Bărgăului din Protopopiatul Bistrița. Rostește un cuvânt de învățătură.

11 august

Slujește Sfânta Liturghie în Biserica de lemn, monument istoric, cu hramul Buna Vestire din incinta Mănăstirii Cormaia, Protopopiatul Năsăud. Rostește la final un scurt cuvânt de folos duhovnicesc.

La ceas de seară, oficiază Paraclisul Maicii Domnului și rostește predica în biserica parohială din Dobricel, Protopopiatul Beclean. Este însoțit de PC Pr. Cristian Dragoș, Protopopul Becleanului și de PC Pr. Alexandru Rus, Protopopul de Turda, fiu al satului.

12 august

Slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură în Biserica Adormirea Maicii Domnului din Câmpia Turzii. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Rus, Protopopul de Turda.

13 august

În Duminica a X-a după Rusalii, săvârșește Sfânta Liturghie în Parohia Berchieșu din Protopopiatul Turda. Rostește predica intitulată: „Credința se cultivă și se transmite”. Binecuvintează noua clădire a Centrului misionar-cultural „Sfântul Nicolae” construit în proximitatea lăcașului de cult, acesta fiind destinat activităților pastoral-misionare desfășurate în parohie. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, oferă Ordinul Episcop Nicolae Ivan pentru clerici, Pr. Vasile Florin Negru, parohul comunității din Berchieșu; Ordinul Mihai Vodă, Domnului Cristian Miron Cherecheș, Primarul Comunei Frata; Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, Cartea de căpătâi a creștinului, Doamnei Deputat Valentina Todea. Totodată, acordă diplome de aleasă cinstire binefăcătorilor sfântului locaș. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Rus, Protopopul de Turda.

Seara, în curtea bisericii parohiale din Iclod, Protopopiatul Gherla, întâmpină pelerinii veniți pe jos din localitatea Valcău, județul Sălaj, având ca destinație finală participarea la sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului de la Mănăstirea Nicula. Slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește rugăciuni de mulțumire și binecuvântare a călătoriei pelerinilor.



Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul, înconjurat de părinți slujitori, Maica Stareță a Mănăstirii Dobricel, Stavrofora Veronica Coțofană, și credincioși, la hramul Adormirea Maicii Domnului, 15 august 2023.

14 august

Săvârșește Sfânta Liturghie la Mănăstirea Adormirea Maicii Domnului de la Nicula, Protopopiatul Gherla. Rostește predica intitulată: „Exigența unei vorbiri cuviincioase”. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Ciui, Protopopul de Cluj II.

Seara, la Mănăstirea Dobricel din Protopopiatul Beclean, slujește Vecernia cu Litie, Paraclisul Maicii Domnului și Prohodul Maicii Domnului.

15 august

De sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, săvârșește Sfânta Liturghie, în sobor de preoți, la Mănăstirea Dobricel cu ocazia hramului. Rostește cuvântul de învățătură intitulat: „Dumnezeu caută la smerenia omului”. Este însoțit de Pr. Cristian Dragoș, Protopopul de Beclean.

16 august

De Sfinții Martiri Brâncoveni, săvârșește Sfânta Liturghie alături de Preasfințitul Părinte Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților, la Mănăstirea Brâncoveni, ctitorie a Sfântului Voievod Constantin Brâncoveanu. Rostește predica intitulată: „A alege partea cea bună”. Vizitează centrul eparhial și reședința eparhială a Episcopiei Slatinei și Romanaților.

17 august

În Biserica Mănăstirii Clocociov din Episcopia Slatinei și Romanaților asistă la Sfânta Liturghie.

18 august

Program de audiențe la birou.

19 august

Face o vizită în satul natal Sartăș, județul Alba.

20 august

În Duminica a XI-a după Rusalii, participă în localitatea Marginea, Protopopiatul Rădăuți, Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, la resfințirea Bisericii Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, apoi la săvârșirea Sfintei Liturghii în sobor de ierarhi, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului,

Preasfințitul Părinte Lucian, Episcopul Caransebeșului, Preasfințitul Părinte Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei, Preasfințitul Părinte Veniamin, Episcopul Basarabiei de Sud, Preasfințitul Părinte Damaschin, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților și de Preasfințitul Părinte Atanasie de Bogdania, Arhiereu-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei.

În Parohia Iaslovăț, Protopopiatul Rădăuți, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Calinic, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, oficiază Sfânta Taină a Cununii pentru tinerii Nicolae și Sonia-Eva Ilincăi. Rostește un cuvânt ocazional.

21 august

Vizitează tabăra de lucru cu participanți din Germania la Mănăstirea Piatra Fântânele din Protopopiatul Bistrița. Rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt ocazional.

22 august

Face o vizită pastorală la Mănăstirea Sfânta Elisabeta din Cluj-Napoca, Protopopiatul Cluj II.

23 august

Program de audiențe la birou.

Vizitează tabăra intergenerațională de la Sucutard, Protopopiatul Gherla. Rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt ocazional, apoi oferă câte un dar participanților.

24 august

Face o vizită la bisericile din Parohia Săcel și Filia Moara de Pădure, Protopopiatul Turda.

25 august

Slujește Sfânta Liturghie în Biserica Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil din localitatea Mărișel-Rusești, fiind alături de tinerii prezenți în tabăra de vară. Rostește la final un cuvânt de învățătură vorbind despre bucurie și entuziasm, ca stări ce ar trebui să fie caracteristice tineriei.

26 august

Săvârșește Sfânta Liturghie în Parohia Suarăș din Protopopiatul Dej și binecuvintează lucrările efectuate la sfântul locaș. Rostește un cuvânt de învățătură. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, înaintează la rangul de iconom pe Pr. Silviu Cristian Cârlogea, parohul comunității. Este însoțit de PC Pr. Ioan Bufta, Protopopul Dejului.

În biserica parohială din Jichișu de Jos, oficiază Sfânta Taină a Cununii pentru tinerii Ciprian Valer și Gheorghina Bodea. Rostește un cuvânt ocazional.

27 august

În Duminica a XII-a după Rusalii săvârșește Sfânta Liturghie și binecuvintează noua capelă mortuară din Parohia Posmuș, Protopopiatul Bistrița. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, înaintează la rangul de sachelar pe Pr. Ovidiu Cimpoieș, parohul comunității. Oferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” domnului Ionuț Cifor, Primarul Comunei Șieu; Ordinul „Mihai Vodă” domnului Ioan Someșan și Ordinul „Sfântul Pahomie de la Gledin”, post-mortem episcopului Mihai Ivan. Rostește predica tematică intitulată: „Trei etape, trei înțelegeri în viața unui tânăr”.

28 august

Oficiază slujba de sfințire a troitei amplasată pe Vârful Tarnița - „La Cruce” din Munții Rodnei. Rostește un cuvânt ocazional. Este însoțit de PC Pr. Ioan Dâmbu, Protopopul Năsăudului.

Seara, slujește Vecernia Mare cu Litie la Mănăstirea Cormaia din Protopopiatul Năsăud. Rostește la final un scurt cuvânt duhovnicesc.

29 august

De sărbătoarea Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul săvârșește Sfânta Liturghie în sobor de preoți și diaconi la Mănăstirea Cormaia, cu ocazia hramului. Rostește predica intitulată: „Trei raportări ale omului față de Domnul”. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, Hirotonește diacon pe teologul Ciprian Valer Bodea, viitor preot pe seama Parohiei Ciceu Hășmaș din Protopopiatul Beclean. Este însoțit de PC Pr. Ioan Dâmbu, Protopopul Năsăudului.

30 august

Face o vizită la Mănăstirea Voroneț din Protopopiatul Câmpulung Moldovenesc, Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților.

31 august

Cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la activarea fostei Episcopii a Hotinului, actualmente Episcopia de Bălți, slujește Sfânta Liturghie alături de un sobor de ierarhi, preoți și diaconi, condus de Înaltpreasfințitul Părinte Teofan, Arhiepiscopul Iașilor și Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, pe locul viitoarei Catedrale Episcopale din Bălți.

A consemnat **Arhid. Sergiu Iustin Pop**, secretar de cabinet

† **ANDREI**
MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI
SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertzienă”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri și vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

August 2023

1 august

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

2 august

Slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură în demisolul Bisericii „Învierea Domnului” din cartierul clujean Zorilor (parohi: Pr. Coriolan Dura și Pr. Ștefan Iloaie).

Face o vizită pe șantierul Bisericii „Învierea Domnului” din Cluj-Napoca. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Constantin Ciui, protopopul de Cluj II.

3 august

În Biserica „Sfânta Treime” de pe strada Bisericii Ortodoxe din Cluj-Napoca (parohi: Pr. Cons. Cristian Baciu și Pr. Florin-Cătălin Ghiț), îi binecuvintează pe copiii aflați în Tabăra de vară. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Îi vizitează pe tinerii din ASCOR filiala Cluj, aflați în tabără în incinta bisericii din parohia Gledin, protopopiatul Bistrița (paroh: Pr. Ioan Titieni). În biserica parohială rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt duhovnicesc.

În biserica din Lechința, protopopiatul Beclean (paroh: Pr. Paul Ziman), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

Face o vizită pe șantierul noii case parohiale din Lechința.

4 august

Pe platou de instrucție din incinta Școlii de agenți de poliție „Septimiu Mureșan” din Cluj-Napoca, participă la solemnitatea depunerii jurământului de credință față de țară de către noii elevi ai Promoției iulie 2023 – aprilie 2024. Rostește rugăciunea de sacralizare a jurământului militar și un cuvânt duhovnicesc.

În capela Seminarului Teologic din Cluj-Napoca (slujitor: Arhim. Samuel Cristea), oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Andreea Nicole Iuga. Rostește un cuvânt de învățătură.

În biserica din filia Rusu de Sus, a parohiei Nușeni, protopopiatul Beclean (paroh: Pr. Dacian Ioan Antal), oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul, preot Petru Pop, fost paroh în localitatea Buza, protopopiatul Gherla. Rostește un cuvânt de mângâiere.

Pe altarul de vară al Mănăstirii „Sfântul Ioan Iacob Hozevitul” de la Piatra Craiului, protopopiatul Huedin, în ajunul hramului, slujește Vecernia Mare cu Litie și rostește un cuvânt de învățătură. Asistă la slujba Utreniei.

5 August (Sfântul Ioan Iacob Hozevitul)

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii

de la Piatra Craiului, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot, pe seama parohiei Bunești, protopopiatul Gherla, pe diaconul Grigore Chira.

Face o vizită la Mănăstirea „Buna Vestire” de la Cornaia, protopopiatul Năsăud. Se întâlnește cu obștea. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

6 August (Schimbarea la Față a Domnului)

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Ilva Mare, protopopiatul Năsăud, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În curtea Mănăstirii „Schimbarea la Față a Domnului” de la Ilva Mare, oficiază slujba de sfințire a Monumentului ridicat în memoria minerilor și pietrarilor din zonă, realizat prin osteneala și cheltuiala credinciosului Ioan Șot. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

7 august

Face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Maria Magdalena” de la Oarța de Sus, județul Maramureș. Se întâlnește cu obștea. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În biserica din satul natal, Oarța de Sus, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Împlinește tradiționalul ritual al întreitii înconjurării a bisericii, cântând pricesne în cinstea Maicii Domnului.



IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, înconjurat de Înaltpreasfințitul Părinte Iosif, Mitropolitul Ortodox Român al Europei Occidentale și Meridionale, Înaltpreasfințitul Părinte Serafim, Mitropolitul Ortodox Român al Germaniei, Europei Centrale și de Nord, Preasfințitul Părinte Macarie, Episcopul ortodox român al Europei de Nord, Preasfințitul Părinte Timotei Praboveanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, și Preasfințitul Părinte Sofian Brașoveanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Germaniei, Austriei și Luxemburgului, în mijlocul credincioșilor și pelerinilor din Biserica Paraclis Episcopal din Bergen, la „Poarta Fiordurilor” din Regatul Norvegiei, 27 august 2023.

8 august

Se reculege, preț de câteva clipe, la mormintele părinților și bunicilor din cimitirul satului natal, Oarța de Sus. Oficiază o scurtă slujbă de pomenire.

În biserica parohiei Ocna Dej I, protopopiatul Dej (paroh: Pr. Nicușor Pop), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

9 august

La sediul Instituției Prefectului Județului Cluj, participă la ședința de organizare a hramului Mănăstirii „Adormirea Maicii Domnului” de la Nicula. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PCuv. Părinte Stareț, arhimandritul Nicolae Moldovan.

Îl primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Ignatie, Episcopul Hușilor.

În biserica din Cătina, protopopiatul Gherla (paroh: Pr. Gheorghe Ilovan), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

10 august

La sediul Școlii Confesionale „Protopop Grigore Pletoșu” din Bistrița (director: Pr. Tudor Iacob Mudure), se

întâlnește cu toți cei implicați în procesul de restaurare și reabilitare a clădirii.

Face o vizită pe șantierul de renovare a „Casei Colecțiilor”, aparținătoare Bibliotecii Județene „George Coșbuc” din Bistrița (director: Pr. Ioan Pintea). Este însoțit de domnul Emil Radu Moldovan, Președintele Consiliului Județean Bistrița-Năsăud.

În Biserica „Sfinții Apostoli Petru, Pavel și Andrei” din Bistrița (parohi: Pr. Marius Ioan Pintican și Pr. Mircea Bogdan Oprea), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

11 august

Îl primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord.

În Biserica „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie” din Baciu (parohi: Pr. Vicar Dumitru Boca și Pr. Cristian Dumitru Moldovan), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. La final, sfințește icoanele pe sticlă realizate de copiii participanți la Tabăra de vară organizată de parohie. Rostește un cuvânt de felicitare. Este însoțit de domnul Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

12 august

În bisericuța provizorie a Parohiei „Sfânta Cuvioasă Parascheva” din cartierul clujean Zorilor (parohi: Pr. Virgil Man și Pr. Marian Sidon), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

Face o vizită pe șantierul Bisericii „Sfânta Cuvioasă Parascheva” din Cluj-Napoca.

13 august

Oficiază slujba de binecuvântare a lucrărilor realizate la biserica din Țentea, protopopiatul Beclean. Rostește un cuvânt de felicitare.

În biserica din Țentea, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot, pe seama parohiei Miceștii de Câmpie, protopopiatul Beclean, pe diaconul Cosmin Ioan Dan. Hirotesesește întru sachelar pe părintele paroh Ciprian Boroș. Conferă Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin” domnului Florentin Rusu, episcopul bisericii și domnului Ovidiu Boroș, iar Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni” îl conferă domnului Ciprian Morar. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotesesește întru duhovnic pe PC Pr. Grigore Chira de la parohia Bunești, protopopiatul Gherla.

14 august

Îl primește la reședință pe Înaltpreasfințitul Părinte Iosif, Mitropolitul Ortodox Român al Europei Occidentale și Meridionale.

Împreună cu ÎPS Părinte Iosif, conduce îndătinata Procesiune de la Gherla spre Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” de la Nicula, în ajunul hramului. În Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din Gherla (parohi: Pr. Mircea Dinu Bidean și Pr. Sorin Botiș), în deschidere, oficiază o slujbă de binecuvântare și rostește un cuvânt organizatoric, iar, în încheiere, în fața bisericii de lemn din incinta Mănăstirii Nicula, rostește o rugăciune de mulțumire și un cuvânt duhovnicesc.

Pe altarul de vară al mănăstirii de la Nicula, în ajunul hramului, împreună cu ÎPS Părinte Mitropolit Iosif, slujește Vecernia Mare cu Litie și rostește un cuvânt duhovnicesc.

Începând cu orele 22.00, pe altarul de vară al Mănăstirii Nicula, împreună cu ÎPS Părinte Iosif, slujește Utrenia, în cadrul căreia s-a cântat Prohodul Maicii Domnului. La miezul nopții, împlinește tradiționalul ritual al înconjurării bisericii cu Icoana Maicii Domnului, făcătoare de minuni.

15 August (Adormirea Maicii Domnului)

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară din incinta Mănăstirii Nicula, împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Iosif al Europei Occidentale și Meridionale, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă doamnei Irina Munteanu, Prefectul Județului Cluj, distincția „Crucea Transilvană”. Este însoțit de domnul Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

16 August (Sfinții Martiri Brâncoveni)

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al Mănăstirii „Crucea Iancului” de la Mărișel, protopopiatul Huedin, împreună cu ÎPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Iosif, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt duhovnicesc.

Oficiază slujba de sfințire a monumentalei Cruci amplasată în proximitatea Mănăstirii „Sfinții Martiri Brâncoveni” de la Mărișel, județul Cluj. Rostește un cuvânt de binecuvântare. Acordă distincția „Crucea Transilvană” domnului arhitect Călin Bumb. Conferă Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin” domnului Sever Simonca și domnului Adrian Oneț. Acordă „Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului” domnului Nicolae Rus, domnului Adrian Mățiș și domnului Adrian Onacă.

Împreună cu ÎPS Părinte Iosif, face o vizită la Mănăstirea „Sfântul Vasile cel Mare” de la Someșul Cald, protopopiatul Huedin.

17 august

În biserica din Batin, protopopiatul Dej, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Matei Iustin, fiul părintelui paroh Alexandru Florin Ureche. Rostește un cuvânt de învățătură.

Săvârșește slujba de binecuvântare a amplerelor lucrări realizate la casa parohială din Batin, protopopiatul Dej. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Hirotesește într-un sachelar pe părintele paroh Alexandru Florin Ureche. Este însoțit de domnul Grigore Cerceș, de la Centrul Eparhial din Cluj-Napoca.

În capela Seminarului Teologic din Cluj-Napoca (slujitor: Arhim. Samuel Cristea), oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Bogdan-Efrem Bocoș. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PC Arhid. Alexandru Adrian Salvan, de la Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

18 august

Face o vizită pe șantierul Centrului de Tineret „Sfântul Ioan Valahul” de la Câmpenești, Protopopiatul Cluj I (coordonator: Dl. Andrei Zagăr). Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

19 august

Cu prilejul împlinirii a 422 ani de la supliciu Voievodului Mihai Viteazul, în Biserica Mănăstirii „Mihai

Vodă” din Turda, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

La mormântul lui Mihai Viteazul din proximitatea mănăstirii de la Turda, participă la ceremonialul religios, militar și cultural, organizat cu prilejul împlinirii a 422 ani de la moartea marelui voievod. Oficiază slujba Parastasului și rostește un cuvânt duhovnicesc.

În biserica din Morlaca, protopopiatul Huedin, oficiază Taina Sfântului Botez pentru Carolina, fiica părintelui paroh Florin Șomlea Nechita. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de fostul coleg de liceu și facultate, Ing. Vasile Bob.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

20 august

Împreună cu PS Părinte Petroniu, oficiază slujba de sfințire a noii biserici din localitatea Benesat, județul Sălaj. Rostește un cuvânt de felicitare.

Pe o scenă special amenajată în curtea bisericii din Benesat, protopopiatul Jibou, împreună cu PS Părinte Petroniu, Episcopul Sălajului, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă părintelui paroh Ioan Rus o Diplomă de aleasă cinstitie, iar domnului primar Sorin Alexandru Romocea, îi conferă Ordinul „Mihai Vodă” pentru mireni. Este însoțit de fostul coleg de liceu și facultate, Ing. Vasile Bob.



IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, înconjurat de Preasfințitul Părinte Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord și cu Preasfințitul Părinte Timotei Prahoveanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, în mijlocul credincioșilor din Paraclisul Episcopal cu hramurile „Învierea Domnului” și „Cinstirea Icoanei Maicii Domnului Grabnic-Ascultătoare” din Oslo, marți, 29 august, 2023.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

21 august

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii, din Cluj-Napoca.

Inspectează stadiul lucrărilor de reamenajare a curții Centrului Eparhial.

22 – 31 august

Cu prilejul împlinirii a 15 ani de la înființare, efectuează o vizită în Episcopia Ortodoxă Română a Europei de Nord din Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Centrale și de Nord. **Marți, 22 august**, vizitează vestita Abație Benedictină de la Melk, Austria. **Miercuri, 23 august**, în cursul dimineții, vizitează bisericile din Götingen, Germania, iar în jurul orei 17.00, în Biserica Ortodoxă Română din Vejle-Kolding, Danemarca, este întâmpinat de PS Părinte Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord alături de preotul paroh Marius Marcel Coisin și o parte dintre credincioșii săi. Asistă la o scurtă

slujbă de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc. În localitatea Agerback, vizitează biserica parohiei Esbjerg (paroh: Pr. Claudiu Ceteraș). Face o vizită la Mănăstirea Ortodoxă Română „Sfinții Cuvioși Părinți Macarie Romanul și Ioan Iacob de la Neamț”, situată în localitatea Isenvad, în apropierea orașului Ikast, Danemarca. La ceas de seară, vizitează biserica luterană din orașul Herning. **Joi, 24 august**, în localitatea Jelling, vizitează biserica luterană construită pe locul unde se socotește că a fost încreștinat, în urmă cu mai bine de 1000 de ani, poporul danez, tot aici fiind amplasate și cele două mari pietre cu scrieri runice care trimit la acel moment. Face un scurt popas în localitatea Ulbsjerg, în biserica Parohiei Viborg (paroh: Pr. Adrian Chițulescu). Puțin după miezul zilei, poposește câteva clipe la Mănăstirea „Sfinții Martiri Năsăudeni” din localitatea Târs. Face o vizită pe șantierul de amenajare a bisericii mănăstirii și rostește un cuvânt duhovnicesc. La ceas de seară, în localitatea Nodeland, Norvegia, vizitează biserica Parohiei Ortodoxe Române Kristiansand. Cei doi ierarhi sunt întâmpinați de preotul paroh, Mihail Mocanu, și o parte dintre credincioșii lui. Rostește un cuvânt duhovnicesc. **Vineri, 25 august**, în localitatea Naerbø, Norvegia, vizitează biserica Parohiei Ortodoxe Române din Stavanger (paroh: Pr. Cristian-Silviu Comănescu). În biserica Parohiei Haugesund, situată în localitatea Tittelsnesvegen, este întâmpinat de părintele paroh Valeriu Dumitru Chiorbeja și o parte dintre credincioșii săi. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

La ceas de seară, în localitatea Brattholmeu, în biserica Parohiei Bergen, se întâlnește cu ÎPS Părinte Iosif, Mitropolitul Ortodox român al Europei Occidentale și Meridionale, ÎPS Părinte Serafim, Mitropolitul Ortodox Român al Europei Centrale și de Nord, PS Părinte Timotei Prahoveanul, Episcop Vicar Patriarhal și PS Părinte Sofian Brașoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Germaniei, Austriei și Luxemburgului. **Sâmbătă, 26 august**, împreună cu toți ierarhii, preoții și credincioșii invitați la prăznuire, face un Pelerinaj pe urmele sfinților scandinavi, prin fiordurile Norvegiei. **Duminică, 27 august**, împreună cu ierarhii prezenți, în Biserica Ortodoxă Română din Bergen, Norvegia, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Cu prilejul împlinirii a 15 ani de la înființarea Episcopiei Ortodoxe Române a Europei

de Nord și de la hirotonia într-un arhieru a Preasfințitului Părinte Macarie ca întâiul ei arhipăstor, rostește un cuvânt de felicitare. Conferă părintelui paroh Mihai Liculescu, Ordinul „Mihai Vodă” pentru clerici. Face o vizită în centrul vechi al orașului Bergen. **Luni, 28 august**, face o vizită în capitala Regatului Norvegiei, Oslo. **Marți, 29 August** (Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul), împreună cu PS Părinte Macarie și PS Părinte Timotei Prahoveanul, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură în Biserica Ortodoxă Română din Oslo. Conferă părintelui paroh, Alexandru Călin Ardelean, Ordinul „Mihai Vodă” pentru clerici, iar Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni” pentru mireni, îl conferă domnului Ioan Rudeanu, din Uppsala, Suedia, membru în Adunarea Eparhială a Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord. La ceas de seară, vizitează obiective turistice în localitatea Malmö, Suedia. **Miercuri, 30 august**, vizitează obiective turistice și religioase din localitatea Hanovra, Germania. **Joi, 31 august**, face o vizită la Biserica Albastră din Bratislava, Slovacia. Este însoțit de PC Pr. Dragoș Cristian, protopopul de Beldian.

A consemnat Arhid. Claudiu-Ioan Grama

Cum rămâne cu „sfârșitul istoriei”?

Prof. Univ. Dr. Mircea Gelu Buta

Există o atracție a Occidentului pentru ceea ce aș numi *figuri de stil optimiste* precum „Primăvara de la Praga” sau „Revoluția de catifea”. Prima expresie a apărut în anul 1968 odată cu liberalizarea, inclusiv politică, din Cehoslovacia. După invadarea acestei țări în luna august a aceluiași an, de trupele țărilor membre ale Tratatului de la Varșovia – mai puțin România –, entuziastul slogan a dispărut. În vara anului 1989, pe când în Polonia lua conducerea primul guvern necomunist, iar în alte țări sovietizate se produceau schimbări deosebit de importante, un politolog american de origine japoneză, pe nume Francis Fukuyama, a tipărit un articol intitulat *Sfârșitul istoriei? Puțin mai târziu*, Fukuyama și-a dezvoltat ideea publicând o carte intitulată *Sfârșitul istoriei și ultimul om*, tradusă și în țara noastră și apărută în anul 1994 la Editura Paideia.

În sinteza sa *O istorie sinceră a poporului român*, Florin Constantiniu îi consacră lui Fukuyama o singură frază, însă una de autentică pătrundere: „În sens hegelian, Francis Fukuyama a vorbit de sfârșitul istoriei, adică de atingerea unei organizări a societății umane care poate apărea cel puțin astăzi ca definitivă”. Au trecut 21 de ani de la formularea acestei afirmații. Probabil că referința hegeliană privește lucrarea *Rațiunea în istorie* a marelui filosof german. Ca să-i dăm încă o dată dreptate Sfântului Ioan Damaschin, care spunea că nimic nu este nou sub soare, trebuie să amintim că multă lume crezuse că istoria se va sfârși prin instaurarea societății comuniste. Și îl voi cita din nou pe Florin Constantiniu, recurgând la cartea sa de evocări și reflecții apărută în anul 2007: „Acum se făcea proba că marxismul era o utopie, în timp ce democrația liberală, al cărei sfârșit fusese anunțat de atâtea ori de comunism, își dovedea vitalitatea. În confruntarea dintre democrația liberală și regimul comunist, dintre Vest și Est, victoria aparținea democrației.”

Iată o explicație încă și mai limpede a istoricului: „În realitate, el (Fukuyama) este de părere că «idealul democrației liberale nu mai poate fi perfecționat» și, prin urmare, cu democrația liberală se «sfârșește» istoria. Afirmată într-o perioadă (vara lui 1989) când regimurile comuniste (URSS, China, țările europene) treceau prin convulsii (masacrul din Piața Tiananmen, tensiunile provocate de politica reformelor din lagărul sovietic), teza lui Fukuyama părea confirmată de evenimente.”¹ În contextul pomenit, articolul politologului american de origine japoneză era foarte flatant pentru societatea americană și pentru ceea ce se numise până atunci *lumea liberă* în general. Deja se credea că începe o epocă de concordie și, totodată, de... cântec, joc și voie bună. Așa cum s-a văzut din citatele de mai sus, Fukuyama părea să aibă dreptate atunci. Dar astăzi? – ne îngăduim să ne întrebăm. După trei decenii de la pomenita

¹ Florin Constantiniu, *De la Răutu și Roller la Mușat și Ardeleanu*, Editura Enciclopedică, București, 2011, pp. 438-439.

proorocie, mulți politologi spun că ne aflăm în faza unui nou Război Rece. Războiul din Ucraina nu rimează deloc cu teza lui Fukuyama, dar și alte lucruri conferă un aer de utopie pacifistă afirmațiilor politologului american. Polonia și țările baltice trăiesc într-o mare tensiune, date fiind raporturile lor de tradițională adversitate cu Rusia, fie ea țaristă ori sovietică. Media franceză a realizat un foarte interesant reportaj, difuzat de canalul TV 5, consacrat unui număr estimat de 40.000 de adolescenți și tineri care se pregătesc riguros în centrele de antrenament militar. Mare parte din aceștia sunt copiii unor oameni plecați din Polonia să lucreze în Occident, motiv pentru care li se spune, cu o metaforă care s-ar potrivi și la noi, *euro-orfani*. Dorința unei angajări, apropierea de o personalitate tutelară, în absența tatălui natural, primejdia cotropirii patriei i-au adus pe adolescenții și tinerii amintiți la o „înrolare” voluntară. În timp ce tinerii ruși, fugăriți cu arcanul ca pe vremea lui Creangă, fac orice să evite înrolarea, cei 40.000 pomeniți dau o dovadă de patriotism pe care n-ar fi visat-o Fukuyama.

A mai existat o „profeție”, diletantă și întru totul nefondată, privită din perspectivă temporală. Autorul ei, politolog ca și Fukuyama, pe nume Samuel P. Huntington, a avut norocul să treacă la cele veșnice în anul 2008 și în felul acesta să nu vadă cât de tare îl contrazice realitatea. Cam în același timp cu Fukuyama, Huntington a publicat, în anul 1993, o lucrare intitulată *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*. Cartea s-a tradus în aproape toată lumea, a apărut și în românește la Editura Antet, în anul 1998, într-o versiune în care Jean Calvin devenea... John Calvin. De predicția lui Huntington nu mai pomeneste nimeni de mulți ani. Care este, de fapt, afirmația-cheie a politologului? Aceea că omeniirea se va regrupa curând pe criterii religioase. Este o carte născută din calculator, lipsită

de contactul cu realitatea concretă. Care este profeția acestui cugețator? În virtutea grupării pe criterii religioase, țările ortodoxe vor urma... Rusia, profeție dezmințită total acum, dacă n-ar fi să vorbim decât de ruperea de Moscova eclezială a Bisericii Ucrainene. Pe de altă parte, confuzia lui Huntington între Ortodoxie și panslavism este dezarmantă, întrucât nava amiral a Ortodoxiei a fost și a rămas Biserica Greacă, iar centrul simbolic al Ortodoxiei a fost și a rămas Constantinopolul. Sunt vreo 30 de ani de când, confundând criteriile cu premisele, Huntington îi vedea aliniați în jurul Rusiei pe ortodocși, iar pe catolici și protestanți îi destina unui front comun, ignorând conflictul dintre ei, atât de vechi și de actual totodată.

Dacă ne uităm astăzi în jurul nostru, la șase luni de la începutul agresiunii Rusiei asupra Ucrainei, vedem că Biserica Ortodoxă Rusă și Patriarhul Chiril, propagatori de mesaje anticreștine și blasfematoare, sunt mai izolați și mai instrăinați ca oricând. În urmă cu câteva luni, Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol, prin glasul întâistătătorului său, Bartolomeu I, condamna Patriarhia Moscovei și a Întregii Rusii mult mai aspru decât a făcut-o precautul pontif roman. Ajunși aici, trebuie să reamintim că Biserica Romei a fost condusă de-a lungul istoriei sale de papi neitalieni, inclusiv în ultimii 50 de ani. Patriarhia Ecumenică n-a avut în frunte decât ierarhi greci (este adevărat că unul dintre aceștia, Athenagoras, era pe jumătate aromân). Așa încât cum poate susține cineva că toată suflarea ortodoxă se va grupa în jurul Rusiei?!...

Cartea lui Huntington ne aduce aminte de acea categorie de oameni care privesc și marchează viitorul prin prisma propriilor dorințe ce rămân neîmplinite. Trebuie spus, totodată, că profeții nefondate se întâmplă peste tot, inclusiv la case mari. Astfel, Dostoievski avea convingerea, formulată public pe un ton vaticinar, că din nou Constantinopolul va aparține Greciei. Este adevărat că la sfârșitul Primului Război Mondial existau premise – începând cu înfrângerea Turciei în acea conflagrație – ca viziunea lui Dostoievski să devină realitate, însă pentru asta era nevoie de acceptul Angliei, care avea o strânsă legătură cu debilul Imperiu Otoman de atunci. Așa încât Dostoievski a rămas un mare scriitor al omenirii, dar profet nu a reușit să ajungă.

În urmă cu aproximativ un deceniu urmăream un interviu la un post de televiziune cu scriitorul și omul de teatru George Banu, nume de referință atât în cultura noastră, cât și în teatrologia franceză. Spre sfârșitul aceluși dialog, ziarista care îl interviua i-a cerut o mică probă de... viitorologie. Reacția smerită și realistă a lui George Banu n-a întârziat: „Să știți că eu mă feresc de predicții, domnișoară, întrucât nu se prea împlinesc”. Totodată, nu pot să nu mă gândesc la vremurile – să tot fie 50 de ani de atunci – în care în Statele Unite se luau în considerare și cele mai incredibile, ca să nu spun năstrușnice perspective. Au venit atunci în România câțiva economiști americani și s-au întâlnit cu studenții de la Academia Comercială, cărora oaspeții le-au spus că ei se ocupă de studierea unor virtuale conjuncturi, oricât de improbabile ar părea acestea. Atunci, ridicând două degete, un student a cerut să i se dea un exemplu concret. Și l-a primit: „De pildă – i s-a răspuns –, studiem chiar și împrejurarea în care China ar ajunge cea mai mare putere economică mondială...”

Credință și Înțelepciune

Prof. Elena Pârvu

La ora 4 dimineața. Brusc, liniștea nopții a fost deranjată de fulgerele și tunetele ce cădeau din cer și luminau puternic întunericul nopții. Deodată, s-a făcut liniște... o liniște deplină, ca, după câteva minute, bombardamentul ceresc să se reverse din nou, în cascade sonore...

Somnul nu vrea să mai vină... iar gândurile se bulucesc spre meditație, căutând înțelesul cuvântului „înțelepciune”, care a cărmuit omeniirea, evitând trădările, neadevărul, precum și toate relele care au încercat să ne bântuie. Comparată cu o „comoară nesfârșită”, „nebiruită în fața răutății”, și „sprintenă” (*Înțelepciunea lui Solomon* 7, 14-24), înțelepciunea care părea să se impună a căzut din cauza lipsei unei conduceri izbăvitoare. Unii s-au încrezut în avuțiile câștigate pe nedrept, alții, ajungând apoi la disperare, s-au aruncat în vâltoarea vremilor... De fapt acesta a fost motivul pentru care neamul nostru s-a împrăștiat prin alte țări, deși a fost un neam mare și marcat cu semnul nobleței. Fără să asculte îndemnul: „Nu da altuia mărirea ta și cele de folos ție, celui de alt neam” (*Baruh* 4, 3) au eșuat în necunoscut... Apoi, „...ne-am împușinat mai mult decât toate neamurile și suntem umiliți astăzi în tot pământul, pentru păcatele noastre” (*Cântarea celor trei tineri* 1, 13). E adevărat, uneori privim și apusurile, fiindcă pot avea și acestea farmecul lor..., dar tot cuvântul „acasă”, cu încărcătura sa sentimentală, va trebui să biruie. Tradițiile neamului nu trebuie desconsiderate, pentru a nu ne pierde identitatea, un atribut al sufletelor mari. Trăim când o lume egoistă, rea, specifică ieșirii din totalitarism, când de iubire întru Dumnezeu, când sub haloul de lumini și umbre al societății. Da, avem nevoie de un sprijin pentru a clădi un „univers”. CREDINȚA ȘI ÎNȚELEPCIUNEA de care am dat dovadă în toate momentele mai deosebite din istoria noastră, chiar înșesate și de aporiile, dificultățile lumii, au salvat țara și societatea românească. De astă dată, ne lipsește, oare, curajul, optimismul și destoinicia?

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:

IPS Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:

PS Episcop-Vicar BENEDICT BISTRITĂNUL

Membri:

Consilier cultural Pr. dr. Cornel Coprean,
Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Directorul Editurii Renașterea:

Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59-96-49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista.renasterea@gmail.com

CUI (CF) 4547095

IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENASTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:

Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:

Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:

Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea-Gelu Buta, Dacian But Căpușan,
Darius Echim, Arhid. Claudiu Ioan Grama, Cezar Login,
Protos. Maxim (Morariu), Alexandru Nemoianu, Adrian Papahagi,
Nicoleta Pălimaru, Elena Pârvu, Arhim. Simeon (Pintea),
Arhid. Sergiu Iustin Pop, Eugen Adrian Truța, Nicolae Turcan.

Poezia lui Daniel Turcea - jertfa Cuvântului în contextul Poeziei-Liturghie

Maria-Andreea Fărcaș

Efuziuni preliminare, de ce tocmai asta, de ce în acest mod?

Recunosc că am vrut să scriu acest articol într-un mod foarte academic, foarte corect și complet, care să îmi recomande competența, puterea de analiză și de interpretare, care să arate că știu ce fac și că am resursele necesare. Voiam să fie o lucrare bine documentată, care să se bazeze pe o cercetare complexă și aprofundată în legătură cu ce a însemnat, și încă înseamnă poezia lui Daniel Turcea. Mi-am dat seama însă că nu va fi vorba despre așa ceva. Lucrarea la care visam nu va lua formă (cel puțin nu acum), pentru că trăirile sunt mai puternice, pentru că, în timp ce citeam, am simțit înainte de a apuca să analizez.

M-am lovit de poezia lui acum mai mult timp, dar, în această perioadă, întâlnirea mea cu această poezie a devenit una personală și de viață. Citind, am reușit să înțeleg că nu am de a face cu o poezie tipică și, implicit, nici cu un poet tipic. Era pentru prima oară când îmi dădeam seama că ceea ce se află în fața mea este, îndrăznesc să spun, o poezie-Liturghie, o poezie care înțelege importanța Cuvântului, o poezie care transcende literarul și accede spre absolut, spre tot ceea ce ține de ființă și de ființare, o poezie care știe că subsumează întreaga lume și că la baza acestei subsumări se află iubirea treimică. În cazul lui Daniel Turcea, nu se poate vorbi despre poezie mistică, ci mai potrivită ar fi o analiză asupra misticii poeziei, căci modul în care tratează Iubirea, Cuvântul sau Jertfa este pur epifanic; singurul lucru pe care și-l propune este să reflecte iubirea din interiorul Treimii, să devină o prismă a luminii iubirii desăvârșite.

Înțelegând că am de a face cu un astfel de corpus de texte, mi-am dat seama că orice formă de erudiție ar face nedreptate unei asemenea mărturii vii despre Dumnezeu iubirii, ar fi irelevant să aștern aici niște vorbe goale. Oricum, vorbele mele vor fi cel mult căldicele în raport cu cele pe care voi încerca să le discut, dar măcar aceste cuvinte dezghețate vor fi o mărturie vie a focului care se află în cuvintele lui Daniel Turcea, cuvinte care ard necontenit datorită racordajului lor direct la Logos. Consider că nu are rost să mă mai lungesc cu această introducere personală, căci, de fapt, toată analiza va fi una mai mult sau mai puțin personală. Voi încerca, așadar, să prezint puțin contextul în care această poezie a apărut și modul în care ea trebuie privită, iar apoi voi discuta și voi prezenta pe larg ipoteza mea.

Cine a fost Daniel Turcea?

Născut în 1945, într-o familie din Târgu-Jiu, ajungând mai târziu să își petreacă anii copilăriei la Pitești, Daniel Turcea a dat dovadă, încă de mic, de o înclinație profundă spre artistic și de o inteligență ieșită din comun. În tinerețe, se arată a fi un *homo universalis*, un erudit desăvârșit interesat de o multitudine de arii diferite de cunoaștere, precum: matematicile superioare, fizica atomică, chimia, anatomia, filozofia, istoria artei sau literatura. Studiază arhitectura la București, iar în această perioadă trece printr-o răzvrățire, contestă credință și neagă existența lui Dumnezeu. Ajunge să experimenteze filozofiile și religiile orientale, având diverse căutări în această zonă – căutări care se concretizează și poetic în primul său volum de versuri, *Entropia*, publicat în anul 1970.

În anul 1973, are parte de un vis minunat, un vis epifanic, care îl face să reînțeleagă credința creștină și care îl readuce la aceasta. Convertirea poate fi considerată o adevărată minune pe drumul Damascului, minune care l-a făcut pe Daniel Turcea să își dedice restul vieții cunoașterii și unirii cu Hristos. Parcursul său duhovnicesc e marcat de întâlnirea cu Părintele Sofian Boghiu și cu Părintele Arsenie Papacioc, care îi va deveni duhovnic și căruia îi va scrie o colecție de texte, publicate sub titlul *Duhovnicul*. Cinci ani mai târziu, publică volumul *Epifania* (1978), care este nu numai o măr-

turisire de credință, ci și o revelație a credinței, o redare a propriei epifanii. Se îmbolnăvește de o formă de cancer al sângelui, care îi transformă ultimele luni de viață într-un calvar, trăind în chinuri cumplite. În aceste ultime opt luni, până la moartea din 28 martie 1979, Daniel Turcea scrie o poezie a Învierii, o poezie care se află sub semnul vieții, o poezie manifest împotriva morții.

Acestea fiind cunoscute despre omul Daniel Turcea, voi continua să discut despre poetul Daniel Turcea și, mai ales, despre poezia lui.

Pe ce mă bazez și de unde pornesc în această încercare de analiză?

Sunt realistă și admit că această lucrare de analiză nu are o miză bine definită, o finalitate concretă în sensul clasic al cuvântului. Scopul ei este de a expune și de a descrie, în limita cunoștințelor mele teologice, adâncimile și realitățile liturgice din poezia lui Daniel Turcea. Pentru a putea să vorbesc despre natura de cult a acestei poezii, ar trebui pentru început să vorbesc despre poziționarea poetului în raport cu Dumnezeu, despre perspectiva lui teologică. Voi scrie raportându-mă la volumele *Epifania* și *A respira veșnicia*, care îmbină atât poezii, cât și cugetări și notițe mai puțin structurate ale poetului.



Volumul *Epifania* se deschide cu un motto luat din cuvintele Sfântului Simeon Noul Teolog, care a influențat puternic percepția poetului asupra lumii și asupra lui Dumnezeu. Aceste cuvinte – „*A fi în Treime, înseamnă a fi în iubire*”¹ – sintetizează întocmai viziunea de la care Daniel Turcea pornește. Bazându-se pe scrierile Sfântului Simeon, regăsite în *Filocalia* VI, poetul se îmbarcă într-o cercetare și cunoaștere a Luminii, care atât la Turcea, cât și la Sfântul Simeon, este sinonimă cu Iubirea, cu viața eternă, și este primită de oameni prin jertfa supremă a Fiului lui Dumnezeu. Iar, pentru că jertfa este o mărturie a iubirii nemărginite, Dumnezeu este Dumnezeu al Iubirii, Dumnezeu în Treime. Acest fel de înțelegere al lui Dumnezeu îl apropie foarte mult de scrierile regăsite în volumele IV, V și VI ale *Filocaliei*, ale căror cuvinte se regăsesc și în cadrul poeziilor scrise de Turcea. Iubirea este singura care naște în fântâna inimii omului setea de Dumnezeu, numai prin iubire poate omul să simtă urma pașilor Lui și strălucirea Lui dumnezeiască. În acest context, al iubirii neșarmurite, al iubirii fără de opreliști, în care nu este umbră, poezia devine *slujire și jertfă*².

În ce mod poate să devină poezia o formă de a sluji Iubirea?

Poezia care deschide volumul *Epifania – Poezia este slujire și jertfă* – este un soi de artă poetică, o meditație asupra felului în care poezia este singurul mod de a reda lumea, singurul mod de a analiza sufletul și Sacral – toate pot fi cuantificate în măsură și ritm, în raport cu *taina ce le cuprinde*, iar scopul poetului este de a se aduce pe sine ardere de tot pentru a reuși să cuprindă aceste constante ale lucrurilor care trebuie redată în poezie. Trebuie să descopere frumusețea ascunsă, care este, de fapt, adevărul, sunt unul și același lucru privite în lumină. Dar, pentru ca frumusețea și adevărul să fie ridicate din estetic la transcendent, este nevoie de prezența Harului,

¹ Sf. Simeon Noul Teolog, *Filocalia* VI, traducere de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1977.

² Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *O poezie de fidelă redare și de profundă trăire mistică a învățăturii creștine ortodoxe*, în prefața la *Epifania - cele din urmă poeme de dragoste creștină*, Ed. Doxologia, Iași, 2011, p. 14

³ Daniel Turcea, *Epifania - cele din urmă poeme de dragoste creștină*, Ed. Doxologia, Iași, 2011, p. 29

pentru ca acestea să devină Frumusețe și Adevăr. (*Frumusețea și Adevărul sunt una, în lumină, dar numai Harul ridică, / Până la acele Immuri negrăite din apropierea Slavei*). Poezia poate să fie gest sacru doar în momentul în care poetul înțelege că frumosul își găsește menirea când este pus în legătură cu Dumnezeu. Ea trebuie să devină exponent al iubirii și al tainei, prin intermediul cuvintelor care o alcătuiesc; cuvinte care sunt vase purtătoare de taine, cuvinte care țin taina în ele, pregătite pentru cei care o vor trăi în Iubirea absolută, în Iubirea completă. Poezia este o liturghie a cuvintelor, o experiență prin care omul se poate împărtăși de Lumină și de sens, dacă este pregătit pentru această împărtășire coplesitoare. Această apropiere cu o nevrednicie asumată și conștientă de tot ceea ce înseamnă taină, transformă poetul într-un preot al altarului Cuvântului, a cărui slujbă prin excelență este să slujească Liturghia poeziei.

În volumul de cugetări, în partea numită *A respira veșnicia*⁴, Daniel Turcea scrie „*Nu, poet nu sunt, / mi-e sete de Lumină! / E-n mine setea și întregul cer / n-o poate stingea!*”. Condiția poetului nu are legătură cu înclinația spre estetic sau cu dorința de a scrie – poezia apare ca unic mod de exprimare în raport cu Iubirea. Cuvintele din cadrul poeziei sunt parte din jertfa pe care poetul-preot o face pentru Cuvânt. În rugăciunea pe care preotul o rostește în taină, în timpul Heruvicului, în cadrul Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur, se vorbește despre nevrednicia omului și, implicit, a slujitorului din fața altarului în raport cu sacralitatea jertfei care urmează să fie făcută: „*Nimeni din cei legați cu poște și cu desfătări trupești nu este vrednic să vină, să se apropie sau să slujească Ție, Împărate al slavei!*”. Într-o ipostază asemănătoare, a asumării nevredniciei, se află și poetul Daniel Turcea, care înțelege că el este poet doar prin virtutea faptului că încearcă să scrie despre Iubire, bazându-se pe Iubire și pe cuvintele izvorâte din Cuvânt, nu pentru că ar fi vrednic de aceasta; în același mod în care preotul poate să slujească doar pentru că este învrednicit de Marele Arhieru și Preot, Hristos („*cu puterea Sfântului Tău Duh învrednicește-mă pe mine, cel ce sunt îmbrăcat cu harul preoției, să stau înaintea acestei sfinte Tale mese și să jertfesc sfântul și preacuratul Tău Trup și scumpul Tău Sânge!*”).

Jertfa săvârșită de poetul Daniel Turcea are pe post de componente principale osteneala și arderea de tot a poetului și cuvintele, aduse ca daruri pentru altar. Asemenea pâinii și vinului, care prin coborârea Sfântului Duh, devin Trupul și Sângele lui Hristos, așa și cuvintele aduse în poezie, odată racordate la Logos, devin reverberații ale Luminii și ale Iubirii treimice. În volumul de cugetări, în aceeași parte⁵, Daniel Turcea descrie modul în care cuvintele sunt intrinsec legate de Logos, sunt prin sine legate de sacru și de dumnezeire. Scopul poetului este doar să le alăture într-un fel prin care sacralitatea poate să iasă la suprafață, să fie înțeles ca taină și de ceilalți („*Cuvintele/care descriu Cuvântul, / cum razele-n privire, / în gând sau în cuvânt, / cum struguri / întemnițează doar un singur soare!*”). În poezia *Vasele luminii*⁶, Turcea descrie modul în care cuvintele devin parte a jertfei, folosite pentru a descrie ceea ce e mai presus de cuvinte, taina și tăcerea care îi urmează, desăvârșirea. Cuvintele sunt cele care, prin sfințire, își depășesc natura, ajung în locurile care nu pot fi străbătute, și devin vase ale Luminii. Transformarea cuvintelor în astfel de vase luminoase are loc doar datorită Luminii, care se pogorâre peste ele și le prefăc din forme ale literii, în cuvinte ale duhului, ajutând omul să se apropie de Dumnezeu prin ele. („*Și așa cum atunci simți ca și un har / fă-le, dar, Tu, Lumină, / vase ale Luminii, / ca să mă pot apropia!*”).

Relația omului-poet-preot cu Dumnezeu este una nemediată, iubirea se transmite și se înțelege ca un raport direct, pe care Turcea îl redă prin intermediul unor monologuri adresate, scrise din perspectiva lui Dumnezeu. Iubirea treimică este cea care îl cheamă pe om să se apropie, să înțeleagă și să primească Iubirea; Iubirea este cea care îl pregătește pe om pentru întâlnirea cu dumnezeirea, căci prin iubire, omul ajunge la absolutul sacralului. Aceste bucăți de monolog venite din partea divinității redau atât iubirea desăvârșită pe care Creatorul o are pentru creație, cât și cum poate creația să intre în sânul Iubirii dintre cele trei Persoane ale Treimii, Iubire care ascunde taina dumnezeirii. („*Și astfel - în tine zice*

⁴ Daniel Turcea, *A respira veșnicia - cugetări*, Ed. Doxologia, Iași, 2017, p. 28

⁵ Ibid., p. 31

⁶ Ibid., *Epifania - cele din urmă poeme de dragoste creștină*, Ed. Doxologia, Iași, 2011, p. 127

Glăsu - *apropie-te, luminează-te, din taină gustă, luminează-te, te bucură, te bucură, aprinde lumină/din Lumină* .)

Concluzii sincere în urma unui demers stângaci

Daniel Turcea reușește să creeze cea mai frumoasă poezie de dragoste din literatura română și, poate chiar universală, poezie care vorbește despre iubirea treimică înțeleasă în sens filocalic, despre bucuria Învierii, despre viață, despre Euharistie, despre om și despre ceea ce poate să devină omul când îl întâlnește pe Dumnezeu. Poezia lui de dragoste este jertfă adusă Dumnezeului a căruia iubire a înțeles-o și a trăit-o atât de profund și de complet, poate ca formă de substitut pentru Liturgiile pe care nu a avut voie să le slujească, pentru că regimul comunist nu i-a permis să urmeze cursurile Facultății de Teologie. Chiar dacă nu a fost preot, rămâne, pentru oamenii care îl descoperă și îl înțeleg, poetul-preot, care s-a adus ca jertfă pe el și întreaga lui poezie. Poetul care a pus în cuvinte Cuvântul, pentru că L-a înțeles, cel care a auzit chemarea lui Hristos și a urmat-o: „*Mintea ta începe să vadă cele ce sunt, dar nimic nu este; ești unul dintre cei chemați, rămâi!*”

Bibliografie:

Sfântul Simeon Noul Teolog, *Filocalia VI*, traducere de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1977;

Turcea, Daniel, *A respira veșnicia - cugetări*, Ed. Doxologia, Iași, 2017;

Turcea, Daniel, *Epifania - cele din urmă poeme de dragoste creștină*, Ed. Doxologia, Iași, 2011.

Părintele Marcu Manolis

Bogdan Herteg



Părintele Marcu (Marcos) Manolis este un mare părinte contemporan care a înțeles că martiriul conștiinței este necesar într-o lume în care forțe văzute și nevăzute, știute și neștiute, separă cuvântul de adevărul pe care ar trebui să îl mărturisească. Continuând munca editorială a Părintelui Haralambos Vasilopoulos, Părintele Marcu a condus *Orthodoxos Týpos*, ziar important în lupta contemporană pentru păstrarea Ortodoxiei, fiind, în fapt, primul care a cultivat jurnalismul în Ortodoxie ca o cale de exprimare a muncii catehetice în Biserica noastră. Mărturisirea de credință i-a adus numeroase persecuții, însă Părintele Marcu s-a arătat de neclintit în lupta cu ereticii și ecumenismul.

Părintele Marcu s-a născut în Atena, în 1937, din părinți credincioși, primind la botez numele Haralambos. A urmat Facultatea de Teologie și, fiind îndrumat de harul Domnului, a fost tuns călugăr în 1965, la Mănăstirea Petraki. În același an, a fost hirotonit diacon. Fiind mărturisitor al Adevărului, a trecut prin aproape 18 ani de persecuții și exiluri, fiind hirotonisit preot abia în 1984, în Biserica Schimbarea la Față a Mântuitorului din Kifisia. A primit oficiul de Arhimandrit și a fost numit duhovnic și preot paroh la Biserica Sfântul Gheorghe din Dionysios, Atena. S-a dovedit a fi un mare duhovnic. S-a format în preajma Părintelui Haralambos Vasilopoulos (părintele său duhovnicesc), a Părintelui Filothei Zervakos și a Părintelui Simon Arvanitis și a fost prieten al Sfântului Iustin Popovici și al Părintelui Paisie Aghioritul. „Părintele Porfirie, înainte de a trece la Domnul și-a trimis ucenicii la Părintele Marcu” (în revista *Doi bănuți*). Tot el spunea că un om precum Părintele Marcu se naște o dată la 400 de ani (conform <http://graiulortodox.wordpress.com>).

A avut gândul la Athos, dar l-a înțeles în duh, în adâncă lui valoare, drept tezaur de înțelepciune duhovnicescă pus în act de modele vii. Astfel, având exemple grăitoare (precum viața duhovnicescă în Atena a Sfântului Nicolae Planas și cea a titanului Părinte Porfirie), și-a asumat faptul că Athosul poate fi recreat în lume, printr-un ascetism care nu numai că nu se distorsionează în zgomotul lumesc, ci se clarifică prin sacrificiu, prin chemarea celorlalți la mărturisirea Adevărului. Arhimandritul Marcu Manolis a dovedit, la rândul lui, că nu rătăcirile lumești îl schimbă pe un ascet în lume ci, dimpotrivă, lumea se convertește în jurul lui întru cele sfinte. Din păcate, mulți vorbesc despre cele sfinte fără a avea cu adevărat grija lor. Părintele Marcu uimea în vizitele pe care le făcea în parohii prin grija și finețea sa în raportarea la cele mai mici fragmente de sfinte moaște. Întreba ale cui sunt și apoi

se așeza la rugăciune răbdătoare în fața fiecărei frânturi, închinându-se sfinților și lucrării dumnezeiești.

Întreaga sa purtare era firească, fără evlavii prefăcute. Prin trei căi ajungea la ceilalți acest firesc al părintelui.

Prima cale, cea mai accesibilă, era dată de ținuta sa, de felul său de a fi și de a se raporta la oameni. Era în mod desăvârșit patern, încât mulți mărturisesc, nu doar copiii lui duhovnicesți, că aveau mare liniște să-i spună ce era în sufletul lor. Blandețea îi transfigura chipul ce îi devenea luminos ca al unui copil smerit. Totuși, când trebuia să taie un păcat, cuvântul lui era incisiv, fulgerător. Nu căuta să se impună și, oricâte știa, nu le afișa. Căuta întotdeauna să studieze, se sfătuia și întreba mult, dar și când trebuia să intervină, vorba lui era piatră ce zidea sau piatră ce strivea interpretările eretice. Casa și-a deschis-o celor însetați de mărturie, celor căutători de acoperământ duhovnicesc, încât, pentru ce au receptat inimile lor acolo, copiii veniți din Polonia au numit-o „Casa iubirii”.



A doua cale de cunoaștere a Părintelui Marcu era activitatea sa zilnică. Se îngrijea de tot ce era nevoie în parohie fără a căuta o răsplăță materială, căci banii și-i dădea celor care îi cereau. Gândul lui era: „Are grijă Domnul!”. Nu știa să zică nu, ajutând la nesfârșit chiar și pe cei ce profitau de milostivirea lui. O izbândă importantă a fost, și este și acum, formarea unei comunități. Când a fost trimis la parohia sa, la prima slujbă au venit trei, patru persoane. Spre sfârșitul vieții părintelui veneau la Sfânta Liturghie, pe care o săvârșea zilnic, oameni din toată Grecia și nu numai. Munca mult pentru cei din comunitate, iar seara, târziu, se întorcea acasă și se așeza la birou pentru a lucra la următorul număr al ziarului *Orthodoxos Týpos*.

Cea de a treia cale de înțelegere a lucrării duhovnicesci și a credinței în Domnul Hristos dovedite de Părintele Marcu este dată de înfăptuirile minunate de care s-a învrednicit. O asemenea faptă a avut loc în timp ce ieromonahul Marcu și un fiu duhovnicesc al acestuia, Antonios, îl ajutau la Sfânta Liturghie pe Gheronda Simon. După împărțășanie, „Părintele Simon a ridicat sticlă pentru vin liturgic și a lovit-o de Sfântul Potir și toată partea de jos a sticlei a căzut în Potir. Gheronda Simon nu a înțeles ce s-a întâmplat, pentru că a intervenit fulgerător părintele Marcu, a luat sticlă spartă din mâna lui Gheronda Simon, a luat și Sfântul Potir cu cioburile în el, nu i-a spus nimic lui Gheronda, ca să nu se tulbure, și, făcându-și cruce, a spart bucățile mari de sticlă din Potir cu Sfânta Linguriță și, făcându-și din nou cruce, a consumat, a înghițit tot conținutul, adică restul de Dumnezeiască împărțășanie, și cioburile. Monahul care vedea ce se întâmplă în altar se cutremura, fără să poată spune un cuvânt. Îl urmărea însă cu discreție pe Părintele Marcu așteptând martiriul său. Nu s-a întâmplat însă nimic” (Antonios Evanghelos Antonios, „Cutremurătoare relatare despre lucrarea duhovnicescă a părintelui Marcu, ca mirean și cleric”).

În 2002, se discuta despre construirea unei noi biserici în cartierul Dionysios, cu Hramul Sfântul Dionisie. Atunci, Părintele Marcu le-a spus celor din consiliu să se grăbească fiindcă peste opt ani va pleca. Toți s-au gândit la dorința părintelui de a pleca în Athos, însă marele duhovnic își cunoscuse anul morții. Într-adevăr, pe 16 aprilie 2010 a plecat către Împărăția cerească. La înmormântarea

părintelui au venit 4000 – 5000 de credincioși, chiar dacă înmormântarea a avut loc la doar 16 ore de la clipa adormirii.

Părintele Marcu a adormit și puține par sursele din care cineva îl mai poate acum cunoaște în complexitatea lui. Însă mărturiile sunt vii și neașteptate. De exemplu, cine intră în camera Părintelui Marcu are șansa să înțeleagă multe din firea bătrânului care zâmbește cald din rarele poze cu chipul lui. Încăperea este mică și simplă, cu spațiul conturat și luminat de o geometrie duhovnicescă. În cameră domină biroul, la fel cum munca a dominat și viața părintelui. Cel care muncește la birou are în stânga un tezaur al minții, o mică bibliotecă, o coloană de cărți de căpătâi pentru o coloană duhovnicescă adevărată. În dreapta sunt icoanele și sfintele moaște, loc de plecare a genunchilor, de zdrobire a inimii, de lăcrimare, de murmurat neîncetate rugăciuni. Între bibliotecă și sfintele moaște, între minte și inimă, se află patul, memoria propriilor neputințe, înțelegerea propriei măsuri, gândul la clipa inevitabilă a morții, gând din care răsare frica sfântă, dorul de Domnul și de sfinții Lui. Pe biroul simplu, auster, multe ziare, reviste și hârtii se clădesc într-o biserică de cuvinte în care creionul și radiera nu sunt aranjate oricum, fiindcă Adevărul nu doar se scrie, ci, în egală măsură, se și purifică de minciuni. Cum radiera șterge ce nu e bun, așa și harul este chemat să ștergă în om negura ce-și face cuib. Creionul este punerea în act a cuvintelor vieții, după cum răsună și această mărturie din articolul-program al ziarului condus de Părintele Marcu: „Am redactat *Orthodoxos Týpos* dând, în loc de cerneală, picături de sânge din însăși inima noastră, în loc de scheme retorice spunem adevărul, întărindu-l cu plângerile noastre și cu lacrimile noastre de foc” (citată de pe <http://graiulortodox.wordpress.com>).

Părintele Marcu Manolis nu este un părinte renumit, căci și-a risipit faima prin smerenie și s-a marginalizat prin curajul mucenicesc al lui. Oamenii care l-au cunoscut, într-un fel sau în altul, nu au putut să rămână indiferenți în fața acestei persoane blânde cu semenii, fermă cu păstrarea Adevărului. Acești oameni îl simt pe părinte ca fiind aproape, ca fiind viu, chiar dacă Domnul l-a chemat la El încă din 2010. „Părintele Marcu nu este mort, pentru că nu poate fi ținut de moarte cel ce este unit cu «Începătorul vieții». Părintele Marcu este prezent, ne vede, ne aude și Îl roagă încă și acum pe Hristos să nu îl cinstească înaintea oamenilor, să nu îl arate, ci să îl lase în neslăvirea lumii, pe care atât de mult a iubit-o și a râvnit-o toată viața sa! Noi, însă, nu putem să nu vorbim de cele ce am văzut și am auzit (Fapte 4, 20)”, afirmă Părintele Vasilios E. Vouloudakis în cuvântarea numită „Părintele Marcu Manolis și jurnalismul ca lucrare a lui Dumnezeu”.

Din înțelepciunea Părintelui Marcu Manolis:

Cea mai bună lecție de Ortodoxie sunt sinaxarele Sfinților. Aici, credința dreaptă și fapta pe măsură, care ajunge la martiriu. Noi nu cunoaștem primejdia martiriului, dar trebuie să lucrăm martiriul conștiinței având ca îndrumători pe Sfinți.

Viața duhovnicescă este să pășești pe zăpadă și să nu lași urme.

Ascultarea înseamnă viață, iar neascultarea înseamnă moarte.

Nimeni, om iubit sau dușman, nu e nimic altceva decât pământ, de aceea să evităm exagerările.

Cine suntem noi ca să îi judecăm pe ceilalți? Toleranța este semn al sfințeniei.

Bibliografie:

Antonios Evanghelos Antonios, „Cutremurătoare relatare despre lucrarea duhovnicescă a părintelui Marcu, ca mirean și cleric” în *Orthodoxos Týpos*, 30 aprilie 2011, nr. 1829, p. 5, traducere Tatiana Petrache;

Vasilios E. Vouloudakis în cuvântarea numită „Părintele Marcu Manolis și jurnalismul ca lucrare a lui Dumnezeu”, în *Orthodoxos Týpos*, 26 noiembrie 2010, nr. 1855, pp.1, 7, traducere de Anna Theodorou.

Revista *Doi bănuți*, fascicolul 120, mai 2010, Editura Saitis; <http://graiulortodox.wordpress.com>

Echipa: Tatiana Onilov, Eliza-Adelina Purcaru, Iulia Anamaria Mureșan, Romina Sopoian, Bogdan Herteg, Nicoleta-Andreea Sicoe

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com